Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 151 (15774) | 1981 оной июлиин 1, среда | Сэн 2 мүнгэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

Л. П. ЛЕВЧЕНКЭДЭ «РСФСР-эй АРАДАЙ АРТИСТ» ГЭЬЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-hээ

Совет хүгжэмэй искусствын талаар габьяатай байhанайнь түлөө Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай солистка Левченко Лина Петровнада **«РСФСР-эй арадай артист»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной июниин 29.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

КАБАНСКҺАА МЭДЭЭСЭНЭ:

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ —ТАБАН ҺАРА СОО

«Бурводстрой» трестын нүүдэл -оньhожоруулагдамал колонныи «МАЗ-503» түхэлэй ашаанай автомашинын жолоошон Виктор Балагуров энэ жэлэй табан hара соо 79200 тонно-километр ашаа зөөхэ түсэбтэй аал, тэрэнээ 92224 тонно-километртэ хүргэhэн байна. Энэ хугасаа соо тэрэ ашагта малтамалай холисогүй шулуу шохой ашаалжа. Сэлэнгэ мүрэнэй эрьесын таряалан уhанhаа хамгаалха зурууд болгон бүүлгаhан юм.

Тус амжалта бэлээр түйлагдаагүй. Виктор Балагуров автомашинаяа hайн мэдэлэг, хүдэлмэриин сагые алмахые оролдодог, холодоо шударгы оролдосотойгоор хүдэлдэг хүн юм. Комсомолшууд, залуушуулай урда тэрэнэй харюусалгань ехэ байха. Юуб гэхэдэ, тэрэ колоннынгоо комсомолой организациин секретарь юм.

Июнь hарыешье Виктор Балагуров эрхим амжалтатайгаар түгэсхэбэ.

ЖОЛООШОД АМЖАЛТАТАЙ

Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай автотранспортна цехэй хүдэлмэришэд hүүлэй үедэ комбинат доторхи социалис мүрысөөндөө саг үргэлжэ түрүүлнэ. Табан hарынгаа үйлэдбэриин түсэб тэдэнэр 106 процент дүүргэжэ, 170,3 мянган түхэригэй орондо 181,4 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэhэн байна. Мүн тиихэдэ хангалгын хүдэлмэриин түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдэжэ, 58,9 мянган түхэригэй хэмжээндэ хүргэгдөө.

Цех доторхи мүрысөөнэй дүн харахада, ЗИЛ-130 машинын жолоошод Виктор Константинович Колодин, Алексей Иванович Лебедев гэгшэд түрүү зэргэдэ дабшана. Тэдэнэр hара бүриингөө даабарие 130—150 процент дүүргэдэг юм.

Мүн тиихэдэ жолоошод А. И. Михайлин, Г. Я. Капустин, В. А. Базаров гэгшэд нүхэдhөө дутуугүй эршэтэй hайнаар хүдэлнэ. Мүнөө тус цехэй жолоошод хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэ.

П. ГРИГОРЬЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРБО

Һаяхан «Георгиевский» совхозой хонишодой бригадануудай хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд соғсологдобо. Ажалай энэ тэмсэлдэ үнинэй хонишон Матрёна Александровна Бузинагай даадаг эхэ хонидой отарын коллектив эрхимлээ. Тус хонишодой бригада 576 эхэ хониноо 605 хурьга түлжүүлжэ, эхэhээнь амарлан тушаагад.

Хоёрдохи hуурида 100 эхэ хонин бүриhөө 101 хурьга түлжүүлhэн Сергей Владимирович Екимовскиин бригада гараа. Мүн эндэ эхэ хонин бүриhөө хурьга абаhан Алексей Васильевай, Владимир Будажаповай, Ханда Мирдоновагай, Гарма Дондоковой, Бальжит Гатаповагай, Аграфена Ефремовагай даадаг бригаданuудай түлжүүлhэн хурьгад тус бүрэе 20—24 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэhээ hалгаагдаhан байна.

Д. НАЙДАНОВ.

Шэлэhэн мэргэжэлдээ дуратай хүнэй ажал хэрэг ходоо урагшатай байдаг гээшэ. Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой ехэ хэмжээнэй детальнуудые дархалдаг цехэй түмэршэ дархан Илья Андреевич Раздобудкын ажалаа хэжэ байхыень хараhан hаа, үнэхөөрөө мэргэжэлдээ дуратай, ажалша бэрхэ хүн гэжэ хараhаар мэдэрхэш.

Энэ цехэй коллектив «Ажалша үдэр бүхэнине ашаа үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ!» гэhэн уряатайгаар мүнөө хүдэлжэ байнхай. Цехэй ажалай түрүүшүүл Д. Яковлев, Г. Власов гэгшэд бусадта үльгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ үндэр бүтээсэтэ ажалай эршэ абанхай. Цехэй коллектив токарьнуудай комсомол-залуушуулай Виктор Загузинай хүтэлбэрилдэг бригадые бүтээhэн продукцияраа хангадаг юм. Тиихэдээ халаан бүриингөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Ажалай түрүүшүүлэй бүтээhэн продукци hайн шанартай байдагаараа шалгардаг, түрүүшын эрилтээр тушаагдадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим түмэршэ дархан И. А. Раздобудко ажал дээрээ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ШЭГНҮҮРЫЕНЬ ЕХЭЭР НЭМЭЭНЭ

Урдандаа хонишоноор ажаллаhан Социалис Ажалай Герой Намжилма Ламхановна Тогмитова мүнөө Хоринн совхозой хоёрдохи отделенидэ тугалшанаар хүдэлмэрилдэг болонхой. Энэ нүхэрнай 72 тугал даажа абаад, тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой дунда зэргээр 837 граммаар нэмээнэ.

Мал ажалда үнинэй хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоhон Намжилма Ламхановна түйлаhанаа улам арьбадхажа байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

ГУСИНООЗЕРСК. Манай газетын корреспондент Николай Намсараев иигэжэ дамжуулна:

— Байгша ондо районоймнай эгээл томо ажахынуудай нэгэн болохо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо бүхыдөө 15 мянган хониной нарин ноохон хайшалагдажа суглуулагдаха юм. Сагаан «алтаяа» сэбэрээр, саг болзортонь хуряажа абахаар горитой бэлэдхэл хэhэн тус ажахыда Буланай томодхогдоhон пунктын дүшэн табан электро-хайша үсэгэлдэрhөө таhалгаряагүй хүдэлгэгдэжэ захалба. Эндэ эрье хонидой ноохон хайшалагдажа эхилээ юм. Нарин ноохо хайшалжа суглуулха мүрысөөндэ hургуулиин багша Доржо Жамбалов үдэртэ 50 хониной ноохо хиргажа эрхимлэбэ. Тиихэдэ hурагшадай дундаhаа тус бүрэе 35—40 хониной ноохо хайшалhан Даша Цыденов, Сергей Дагбаев гэгшэд шалгарна.

ЭХИНҺЭЭ ЭМХИТЭЙ

— Хонидой ноохо хайшалха хүдэлмэри эхинhээ эмхитэйгээр ябана. Шалгалта, хиналташье шанга, шанарыньшье, hайн,— гэжэ ахалагша хонишон Тубчин Даржаев магтана.

Дурсагдагша ажахы байгша ондо 450 центнер ноохо хайшалжа, гүрэндэ тушааха түсэбтэй юм. Тиин Буланай түрүү хайшашадай мэдүүлhэнэй ёhoop хараалагдаhан даабаринь ажалай 10 үдэрэй туршада дүүргэгдэжэ, сагаан «алта» хуряалгань эмхитэйгээр эсэслэхэнь лабтай.

ТҮНХЭНЭЙ РАЙОНДО:

МАЛАА ҺАЙНААР ХҮШЭЛҮҮЛНЭ

«Восточные Саяны» колхозой үхэршэд hүүлэй жэлнүүдтэ hүрэг малаа Ильширэй, Үргэлэйн, Хара-Хүлүүгэй, Нухэн-Шэбээгэй холын бэлшээридэ абаашажа, зунай тунга ногоондо hайнаар бэлшээжэ, шэгнүүрыень горитойгоор нэмээдэг болонхой. Байгша оной хабарай эсэстэ эндэхи халагиг бэлшээридэ 1588 үхэр, 260 шахуу адуу морил абаашагдаад, харууhалагдажа байна.

Яруунынхидай үүсхэлые hайшааhан тус колхозой үхэршэд холын бэлшээридэ малаа абаашахаhаа урид социалис уялгануудые абаhан юм. Тодорхойлбол, малайнгаа шэгнүүрые хоногой 1000 граммhaa бага бэшээр нэмээхэ зорилготой И. Будаев, Д. Петухов, П. Майдарханов, И. Леонтьев, В. Галсанов болон бусад харууhалжа байhан hүрэг үхэрнүүдээ hайнаар хүшэлүүлжэ байна. Тэдэнэр бэлшээриеэ hэлгүүлжэ байгаад, шадамараар ашиа үрэтэйгөөр хэрэглэнэ. Иигэжэ намартаа үхэрнүүдээ hайса таргалуулаад бусаха хүсэлэнтэй.

Б. БИРБАЕВ.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Хурамхаанай районой Дэрэнэй совхозой малшад hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид, июниин тэн багаар дүүргэhэн тухайгаа мэдээсээ. Түсэбэй ёhoop 1850 центнерэй орондо июниин 15-най байдалаар 1905 центнер hүн гүрэндэ тушаагдаhан байна.

Хахад жэлэй түсэбhөө гадуур үшөө 300 центнер hү тушааха гэhэн үгэдөө хүрэжэ, hаалишад үдэр бүри 20 центнер hү тушаана.

Зунай зулгы сагай зохид бэлшээриин хаhые сүм хэрэглэжэ, hү hаам дээшэлүүлхэ гэжэ совхозой hаалишад, мал адуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ эршэмтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Совхозой hаалишадай социалис мүрысөөндэ ходо түрүү hүүри эзэлдэг Екатерина Жамьяновна Дармаева түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй таба hарын туршада 197 центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө 1109 килограмм hү haahan байна. hаалишад В. Д. Аюшеева, В. П. Цыренова гэгшэд мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ батаар оронхой.

Манай корр.

ГУРБАДАХЯА УҺАЛЖА ОРОБО

Июнь hарын түрүүшын хахалта хура бороо үни удаан оронгүй байжа, уhалагдадаггүй газарай ногоон шарлажа захалаа. Эгээл энэ үедэ даажа абаhан сабшалангаа hайнаар үндалуулха гээшэ луговод бүхэнэй уялга мүн.

Луговод Виктор Доржеевич Ошоров аяар март hарын тэнгhээ эхилжэ, бүлүүр станцияраа таhалгаряагүй өөрынгөө даажа абаhан сабшалан уhалжа байна. Тэрэ үбhэ ногооной үндэр баян ургасын түлөө табадахи жэлээ тэмсэжэ байнхай. Тиимэhээ ажалдаа ябала дүй дүршэлтэйшье болоо. Мүнөө Саянай совхозой луговодуудай дунда эрхимүүдэй тоодо ябана

Сабшалангынь 100 гектарта нэмжыдэг юм. Эды шэнээн газарые ганса хүнэй уhалха гээшэ хүшэр лаб даа. Тиимэhээ тэрээндэ совхозой хүдэлмэришэд Н. Д-М. Молохоев, Д. Д. Шарханов гэгшэд туhална. Тэдэнэр бүлүүр станцияа нүүлгэжэ, уhыень тараахадань хамhалсадаг юм.

— Минии дааhан сабшалангай хүрьhэн элhэлиг юм. Тиимэhээ бүлүүр станцяар гаргагдаhан уhан түргэн хүрьhэндөө шэнгэнэ. Сабшалангайнгаа үрэжэлые hайжаруулхын тула үбэлдөө наг шэбхэ гарганаб. Техникын дуталдадаг дээрэhээ ехэ үтэгжүүлгэ зөөгдэнэгүй. Хэрбээ наг шэбхэ эндэ ехээр гаргабал, ургасань ябала дээшэлхэл байгаа,— гэжэ Виктор Доржеевич хөөрэнэ.

Мүнөө тэрэ газараа гурбадахяа уhалжа байна. Энэ нүхэрнай жэл бүри уhалhанай зэргээр лэ ургаса абана ха юм. Энэ ажалаа үбhэ хуряалгын эхилтэр ябуулха хүсэлэнтэй. Мүнөө жэл луговод Ошоров гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 15 центнер үбhэ хуряажа абаха уялгатай юм. Хэлэhэндээ хүрэхын тула ажалша луговод үдэр hүниие илгангүй оролдожо ябана.

В. ТУЛАЕВ, манай корр.

Репортаж

СОГТОЙ АЖАЛАЙ СОЛО ДУУДАН

Четверг бүхэндэ Хэжэнгын районой соёлшод малшадай байрануудаар ябажа, концерт наада харуулдаг заншалтай болонхой. Энэл гарагта, июниин 25-най үглөөгүүр райгүйсэдкомой соёлой таhаг хонходожо, мүнөөдэрэйнь түсэбөөр hонирхобобди. Талаан боложо, телефоной трубкые соёлой таhагай инспектор, агитбригадые хүтэлбэригэгшэ Цыбигмид Галсандоржиева абаба:

—Тиимэ, тиимэ, мүнөөдэр манай агитбригада графигай ёhoop Хэжэнгын совхозой ноохо хайшалалгын пунктнуудаар ябаха түсэбтэйбди. Юуб гэхэдэ, энэ совхоз район соогоо эгээл томо, эгээл олон хонитой ажахы гээшэ. Ноохо хайшалалга эхилhээр хоёрдохи, гурбадахи үдэр ябажа байна. Тиимэhээл мүнөө ошожо, наада харуулаа hаамнай, хайшашадай урма зоригынь улам нэмэжэ, бүри шударгыгаар хүдэлхэ бэшэ гү?—гэжэ hурахадань:

—Зүб даа-а, нээрээшье таанадые хүлеэhэн байха,—гэжэ хэлээшыень дэмжэбэб. —Тэзд хэды сагта ябахабта?...

Хэлсэhэн лэ сагтаа конторын дэргэдэ ногоон үнгэтэй жаахан автобус ерээд зогсобо. Эндэ рабочкомой түрүүлэгшэ Ц. Ц. Дамбаев угтаба. Ц. Галсандоржиеватай хоюулан мүнөөдэрэйнгөө маршрут тодорхойлбо. Эгээл түрүүн Хүхэ-Добын пунктда ошожо, hүүлдэнь Ушхайта хүрөөд, Уляабарай шугыда оршодог совхозой эгээл томо пунктда концерт табиха гэжэ тэдэ зүбшэлдэбэ.

Хүхэ-Добын пункт районой түб—Хэжэнгэ тосхоной эгээл баруун захада шахуу түхеэрэгдэнхэй. Дээгүүрнь — улаан туг намилзана. Мүн лэ улаан бүд дээрэ: «Хони хайшалалгаяа эрхим шанартайгаар 10—15 үдэрэй туршада үнгэргэе!» гэhэн гоё лозунг. Сарай доро оньhон хайшануудай таршагалаан. Үүдэ ороhoop, хүнэй абаhаар обёорхо газарта харуулан ойлгуулха агитаци угаа зохидоор найруулан үлгөөтэй. «Ноохо хайшалгамнай июниин 22-hoo эхилэнхэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо онсо шалгараа гэбэл, Баян Улзуев, Бато Рыгзенов, Оюуна Осорова, Дугар Дугаров, Түмэн Тапхаев, Владимир Данзанов, Александр Дугаров болоно!»—гэhэн үгэнүүд нэгэ хуудаhан дээрэ аржынхай. Мүнөөдэрэй байдалаар урдахи талын хүбүүд, басагад эрхимлэжэ ябаба—пунктын хоёр талануудхоорондоо мүрысэдэг. Өөhэд хоорондын мүрысөөндэ түрүүшын hуурида Оюуна Осорова, удаань Дугар Дугаров, Баян Улзуев ябана гэжэ «Сахилгаануудhаа» уншабаб. Ниитэлэн хэлэбэл, эдир хайшашадай хүдэлмэридэ хабаатай бүхы тоо, баримтанууд дууhан эндэ толилогдонхой байба. Үдэрэй хэды дахин эдэ хуудаhанууд hэлгэгдэжэ байдаг. Үхибүүдшье саг үргэлжэ хажуудань ерэжэ, хүдэлмэриингөө дүнгүүдээр hонирхоно. Ёhотойл мүрысөөн эндэ боложо байна гэжэ эдэ бүхы жэшээнүүдhээ абаhаар лэ ойлгохоор.

—Хэн иимэ зохидоор «Сахилгаан» хуудаhануудые гаргана гээшэб? — гэжэ үхибүүдые хүтэлбэрилдэг Хэжэнгын дунда hургуулиин багша Роза Базаровна Шойнжуровада хандабабди.

—Үхибүүднай гаргаал ааб даа. Ехэшье зон бии, харин олонхинь манай hургуулиин 5—8 классай hурагшад хүдэлнэ. Намтай суг хүдэлдэг багша С. Ц. Шойнжурова бидэ хоёр зунай сагта үхибүүдээрээ олон жэлэй туршада хүдэлhэн хадаа мүрысөө эмхидхэхые оролдонобди. Тиихэдэмнай үхибүүд сэхэтэ урмашан хүдэлдэг. Хэды мүнгэ, ямар шагнал абаха тухайнь эндэ хуу бэшэгдэнхэй, өөhэдөөшье хэлэжэ үгэдэгбди. Пунктдамнай тусгаар бэрхэ хайшашан, hурган хүмүүжүүлэгшэ инструктор Б. Б. Гарбаева үхибүүдтэмнай туhална, —гэжэ Роза Базаровна хэлэбэ.

Балма Бальчиндоржиевна Гарбаевагай ажалай намтар тон hонирхолтой. Хорин нэгэдэхи жэлээ ноохо хайшалган дээрэ хабаадана. 1962 ондо Оренбург ошожо, тусхай hуралсал гаража ерээ hэн. Олон удаа хайшашадай бүхэсоюзна, бүхэроссин конкурснуудта хабаадаа. 1968 ондо Монголой Арадай Республика тусхай уряалаар ошожо, аха дүү ороной 30 хүниие Оренбургын хайшашадай арга дүршэлдэ hургаhан. «1968 ондо гээшэ hэн ха. Тэрэ жэлдэ би СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, Шэнэ-Зеландида үнгэргэгдэхэ хайшашадай дэлхэйн чемпионадта бэлэдхэл гараа6. Тиигээд ямар нэгэ шалтагаанhаа боложо, манай команда тэрэ мүрысөөндэ ошоогүй юм hэн»,— гэжэ Балма Бальчиндоржиевна хөөрэнэ. Мүнөөшье бэрхэ хайшашан үдэр соо 70—80 хони хайшалдаг. Тиихэ зуураа, Балма Бальчиндоржиевна баян дүршэлөө залуушуулда дамжуулхые оролдоно.

Тиигэнээр байтарнай үдын хоолой саг дүтэлжэ, агитбригадын концерт соносхогдобо. Түргэнөөр эдеэлээд хайшашад бултадаа соёлшодой автобусые тойрон hуубад. Сэнхир хүхэ тэрлигүүдые үмдэhэн сэбэр hайхан басагад гаража:

Саhаншье орог — хамаагүй
Сарьяма харгыгаар
ерэхэбди,
Аадаршье орог — өөрэгүй,
Адхарма уhан соо
зорихобди.
Таанадтаа зорюулhан
дуугаа
Таталуулан
хангюурдахабди,—

гэжэ согтой дорюунаар дуулахадань, шагнагшад нэрьемэ альга ташалгаар нэгэн хүн мэтэ угтаба. hүүлдэрнь Татьяна Нагаслаева «Угтамжын хатарые» гоё hайханаар гүйсэдхэжэ, залуушуулай дурые буляаба.

Бэрхэ баянист Виктор Аносовой миhэрэн татаад шугын жэргэмэлэй аялгые hажаан неадашахадань, бултанай нюур шарай сэлмэhэндэл болоод, согтой хүхюунээр үзэгдэбэ. Эдуард Ханогой «Малиновка» гэhэн дууе Жаргал Галданова Ольга Дугарова хоёо ирагуу гоёор дууллаба. Буряад, монгол hайхан дуунуудай зэдэлхэдэнь, дээрэмнай зэнхыhэн майхан хүхэ тэнгэришье, түрэл дайдымнай алтан хүрьhэншье артистнуудай аялгада аяшархан, тэдээнтэй суг хамта дуугаа ниилүүлhэн мэтэ байгаа hэн.

Зунай аадар мэтэ түргэнөөр концертын дүүрэбэшье, хүн бүхэнэй досоо hайхан мэдэрэл түрэжэ, булагай тунгалаг уhанhaa амсаhандал болоо hэн.

«Уулзатараа баяртай!» Үшөө дахин ерээрэйгты!»— гэhээр жаахануше hаа, эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг пунктын хайшашад агитбригадынхидые үдэшэбэ.

Загарайн харгыгаар баруулжаа гурба-дүрбэн модо гүйлгэhөөр Ушхайтын ноохо хайшалалгын пунктда хүрэжэ ерэбэбди. Тиимэшье олон бэшэ машинкатай энэ пунктда совхозой хонин hүрэгэй хахадынь шахуу хайшалагдаха юм. Тиимэhээ дүршэлтэй хайшашадаар тэрэниие бүридүүлхэ тон шухала. Тиимэ хүнүүд тэрэ үдэр ябала байба. Хэд бэ гэбэл, механизатор Цырендылык Дамбаев, барилгашан Булат Батожапов, гэрэй эзэн эхэнэр Роза Дугарова, хүдэлмэришэд Владимир Намжилов, Гэжидма Бадмадоржиева, Цырендулма Балдандоржиева бусад болоно. Эдээн соохоо онсо бэрхэ хайшашан гэжэ залуу механизатор Цырендылык Дамбаев үнинэй шалгаранхай. «Цырендылыгнай үглөөнэй хоридохи хонёо хиргажа байнал даа,— гэжэ учетчик Софья Рампилова дүтэхэнэ хүдэлжэ байhан Ц. Д. Дамбаев тээшэ зааба.— Энэ хүмнай мүнөө дээрээ жараадые хиргана. Бага сага дадахадаа, үдэрэй 80 хони жэншэдгүйгөөр хайшалдаг болохо...».

Гэбэшье хайшалалгын хоёрдохи үдэр ябажа байбашье, пунктын арба гаран машинкань эзэгүй байба. Энэ дутагдалаа түргэнөөр усадхахабди гэжэ Ушхайтын отделениин хүтэлбэрилэгшэд найдуулаа hэн.

Эндэшье соёлшодой концертые угаа халуунаар угтаа hэн. Илангаяа нютагайнгаа поэт Георгий Дашабыловай үгэнүүд дээрэ бэшэhэн «Тэрэ хабарай ургынууд» гэhэн дууе Цыбигмит Галсандоржиевагай гүйсэдхэхэдэнь, шагнагшад удаан альга ташаа.

Совхозой эгээл томо пункт Хэжэнгын урда бэедэ Уляабарай шугыда оршодог юм. Тэнгэридэ хара үүлэн бии боложо, бороогой хоёр-нэгэ дуhал унабашье, 60 гаран хайшашад саг зуура сугларжа, концерт хараба. Ногоон автобусhoomнай ногоон торгон тэрлигтэй налгай урин хоёр басагад — Лиза Тапхансаева, Ольга Дугарова гэгшэд гаража, ногоон зүлгэтэй талаан дээрэ монгол хатар гүйсэдхэбэ.

Хэжэнгын соёлой байшангай агитбригада июнь hарын 25 үдэрэй туршада гуша гаран концерт харуулжа, малшадые баясуулба. Эдэнэй ябаагүй газар район соо үгы. Хүльхисөөнhөө Хөөрхэ, Маарагта хүрэтэр, Эхи-Горхонhoo арадай дуунда магтуулhан сэлгээхэн Мозой хүрэтэр согтой ажалай соло дуудаhан агитбригада айлшалhан байха.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

АКАДЕМИ ДҮҮРГЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын эрдэмэй академиие шэнэ отряд дүүргэжэ гараба. Энэ ушарта зорюулагдажа, Дээдэ партийна hургуулиин профессорнүүдэй, багшанарай, hуралсагшадай болон аспирантнуудай баярай суглаан июниин 29-дэ Москвада болобо.

КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. В. Зимянин, К. В. Русаков, эрдэмтэд, нииcлэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ hуугаа.

К. В. Русаков сугларгашадай урда үгэ хэлэбэ.

Партиин Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй үмэнэhөө тэрэ гайхамшагта ушар хэрэгээрнь академи дүүргэгшэдые, бүхы коллективые үнэн зүрхэнhөө амаршалаад, саашанхи ажал хэрэгтээ ехэ амжалта түйлахыень хүсэбэ.

КПСС-эй XXVI съездын, социалис оронуудай аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай дээдэ хуралдаануудай болоhоной hүүлхэнээр hуралсагшад ба аспирантнууд дүүргэжэ гараба гэжэ К. В. Русаков хэлээ. Энэнь Дээдэ партийна hургуулиие дүүргэлгэдэ онсо политическэ түхэл шэнжэ олгоно, социалис болон коммунис байгуулалтын гол шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэниие зоригжуулна. Эдэ зорилгонуудай түхэл шэнжэ, тэдэнэй хэмжээнүүд, ашаг үрэ болон шанарые дээшэлүүлхэ хараа шэглэл социальна ба оюун бодолой ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ зорилготой ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ, аха дүү социалис гүрэнүүдтэй али бүхы харилсаа холбоо тогтоохо, дайнай аюулые зайсуулан сараха хэрэгүүдтэй эдэнэй холбоо барисаан манай кадрова политикада, хүтэлбэрилхы кадрнуудта илантаяа үндэр ехэ эрилтэнүүдые табина.

Академиие тон шэнэ Дээдэ партийна hургуули болгожо хубилгаhанай hүүлээр тэрэ өөрын онсо шэнжэтэй болоо, нэрэ хүндэнь улам дээшэлээ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Социалис оронуудhaa ехэ бүлэг hурагшад болон аспирантнууд совет хүнүүдтэй хамта академиие дүүргэhэн байна. Хамтын hуралсал, манай партинуудай олоhон дүй дүршэлые халан абалсалга—эдэ бүгэдэ пролетарска интернационализмын ёhотой hургуули, манай партинуудай ба оронуудай хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной улам бэхижэжэ байлгын тодорхой гэршэ жэшээ болоно.

Академиие дүүргэгшэд тэрэнэй ёhо заншалнуудые наринаар сахижа, коммунистын үндэр нэрэ зэргые алдар солотойгоор абажа ябаха, Ленинэй агууехэ суртал hургаалнуудай, эб найрамдалай ба коммунизмын хэрэгэй илан мандахын ашаа туhада үрэ түгэсөөр хүдэлхэ юм гээд найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь мэдүүлээ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаhан байна.

(ТАСС).

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКЫН» ОТРЯДУУД ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА

Ставрополиин Туркменскэ районой таряашад хуряалга-зөөлгын тусхай комплекс байгуулаа юм. «Сельхозтехникын» районно нэгэдэлэй бүридхэhэн оньhожоруулагдамал энэ томо комплекс ургаса хуряалгын үедэ элдэб колхоз, совхозуудай полинууд дээрэ хүдэлхэ юм. Таряа хуряалгаар гэзгдэлдэ ороhон ажахынуудта тэрэ туhалжа байха.

Районой механизаторнуудай ургаса хуряалгые эмхидхэхэ талаар гаргаhан үүсхэлые ТАСС-ай корреспондентын гуйлтаар Крайсельхозтехникын түрүүлэгшын орлогшо В. Бычихин иигэжэ тайлбарилна:

Нёдондо жэл Грачевско райондо комбайнернуудаар ходо дуталдадаг «Старомарьевский» совхоздо иимэ отряд шэнэнисэ хуряагаа hэн. Ороhото таряагаа юрэл гээгдэжэ сохидог тус ажахы энэ удаа саг болзортонь баалнуудые суглуулжа, гарза хоролтодо оруулангүйгөөр ургаса хуряажа абаа hэн.

—Мүнөө Ставропольдо таблад шахуу тусхай комплекс бии. Ургаса хуряаха талаар ипатовайхидай арга дүршэлтэй зохилдуулан, агрегадуудай хойноhoo техническэ харууhа хэхэ, үзэл сурталай болон соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын звенонуудаар комплекс бүхэн бүридхэгдэнхэй.

Ургаса хуряалгын эхилхын урда тээ Крайсельхозтехникэ орёо заhабари хэгдэхэ машинануудые гол түлэб бэлэн болгоhон байна. Хэрэгhээ гараhан узелнууд болон детальнуудые hэлгэхэ пунктнууд хаа хаанагүй эмхидхэгдэнхэй. «Сельхозтехникын» районно нэгэдэлнүүд колхоз, совхозуудта пунктнуудай 250 гаран филиал нээгээ юм.

Мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын үшөө нэгэ шэнэ юумэн гэбэл иимэ. Малай фермэнүүдэй тэжээлэй складуудта hoлоомо комбайнуудhaa зөөхэ звенонууд олохон, колхоз, совхозуудта байгуулхые шиидэнхэй. Энэнь таряанай хурчагдан сасуу поли хахалжа, намарай тарилгада бэлдэхэ арга олгоно. 200 кубометр hолоомо багтааха армаг кузовуудтай 150 шахуу нүүдэл түхеэрэлгэ «Крайсельхозтехникэ» механизаторнуудта бэлдээ юм.

Ставрополиинхид 1800 мянга шахуу гектар талмайн ороохые табан үдэр соо баал болгон унагааха, 10 үдэр соо сохихо гэhэн уялга абанхай.

Н. СТЯЖКИН, ТАСС-ай корр.

Ставрополь.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СОЁЛШОДОЙ ЭДЭБХИ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

«Социалис соёл ба искусствые хүгжөөхэ, совет хүнүүдэй марксистско-ленинскэ үзэл бодол бүридүүлгэдэ, оюун ухаанайнь олон янзын эрилтэнүүдые бүрин хүсэдөөр хангалгада тэдэнэй үүргэ дээшэлүүлхэ» гэжэ партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнэ. Бүхы совет зоной, тэрэ тоодо Сэлэнгын районой ажалшадай соёл болбосэролой хэмжээн улам хүгжэнэ, эрилтэнь жэл ерэхэ бүри дээшэлнэ гээшэ. Тиимэhээ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулгые нарижуулан hайжаруулха, тэдэнэй материально-техническэ үндэhэ hуурине бэхижүүлэн, эгээл аша туhатайгаар хэрэглэхэ тухай асуудалнуудые КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой ээлжээтэ пленум hая хаража үзэбэ.

— Соёлой эгээн нийтэ эмхинүүд болохо клуб болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрие эдэбхижүүлхэ зорилготой хараа шэглэл эрид шууд баримталнабди, —гэжэ элидхэл соогоо партиин горкомой секретарь **М. Д. Ангархаев** хэлэбэ.— КПСС-эй горкомой бюрогой, райгүйсэдкомой заседанинууд дээрэ соёлой алибаа асуудалнууд саг үргэлжэ харагдажа байдаг. Предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай партийна комитедүүдэй зүгhөө клубуудай хүдэлмэридэ тодорхой туhаламжа үзүүлэгдэнэ гээшэ. Мүнөө район дотор хаа хаанагүй клуб болон соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, кино харуулха түхеэрэлгэнүүд, олон тосхон hууринуудта хүгжэмэй hургуулинууд, музейнүүд бии. Уран hайханай 140 гаран коллектив. нэгэ жэлэй хугасаа соо 900 шахуу концерт харуулаа. Юрөөгэй соёлой байшангай дэргэдэхи арадай театр, Сэлэнгын совхозой «Колосок» агитбригада, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «Ургы» гэжэ ансамбль, Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэрилэгшэдэй уран hайханай коллектив, Һутэйн библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулна. Районой 430 фермэнүүдэй олонхинь соёлшодой хараада абтанхай. Ажахынуудай парткомуудай болон сельсоведүүдэй сэхэ хабаадалгатайгаар урид баталагдаhан графигай ёhоор холын участок ба фермэнүүдэй ажалшадые комплексноор хангалга муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй.

Гэбэшье уран hайханай талаар ажалшадай мүнөөдэрэй эрилтэ гүйсэд хангагданагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Зарим клуб болон соёлой байшангууд муу байдалтай. Түлеэ залhаар дуталдалга, үни удаан унжагайрhан заhабарилга, үбэлэй сагта батарейнүүдэй таhа хүрэлгэ гэхэ мэтын ушарнуудhаа боложо, соёлой хүдэлмэри Новоселенгинскдэ, Цайдамда, Бургаастайда, Жаргалантада, Нуур-Түхэмдэ hуларhан байна. Тиихэдэ Гусиноозерскдохи Сэлэнгын ПМК-гай, мүн 697-дохи ПМК-гай клубууд муутаар хүдэлгэгдэнэ. Зарим предприяти, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд соёлой гуламтануудта анхаралаа ёhоор хандуулнагүй. Худөөгэй зарим клубууд, соёлой байшангууд хуушарhан, мүнөө үеын эрилтэдэ харюусажа шадахаяа болинхой. Зүгөөр шэнэ байшангуудые бодхоохо гэhэн асуудал шиидхэгдэнэгүй. Соёлой олохон гуламтануудай материально-техническэ үндэhэ hууринь бирагүй байдалтай гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Бүхы клубуудта уран hайханай коллективүүд бии байбашье, саг үргэлжэ хүдэлнэгүй, харин харалгын үедэл хүдэлмэрээ hэргээдэг гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд мэдэрбэ.

— Манай Загастайн клубай үндэhэ hуурин дээрэ соёлой комплекс байгуулагдаа юм, — гэжэ шэнэ бүридэлые даагша республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ **Н. Р. Галданова** хэлэбэ. — Хүдэлмэрээ комплексно гуримаар ябуулжа эхилээбди. Соёлой хүдэлмэрие ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, гүнзэгы удхатайгаар, hонирхолтойгоор зохёон ябуулха гэжэ оролдонобди. «Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө», «Шамдаа, түрэл парти», «Түрэл нютагай түрүү хүнүүд» гэхэ мэтын уулзалгануудые, концертнүүдые бэлдэhэн байнабди. Гэхэтэй хамта зарим тэды дутагдалнууд бии. Шэнэ гуримаар соёлой хүдэлмэрие hайнаар эрхилжэ шаданагүй хабди. Комплексые ударидаха соведэй гэшүүд болоhон колхозой правлениин түрүүлэгшэ, сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, хүгжэмэй hургуулиин, библиотекын, нютагай hургуулиин хүдэлмэрилэгшэд нягта холбоотойгоор түсэб табижа, тэрэнээ бодотоор бэелүүлхые оролдоногүй. Колхозой партком, ВЛКСМ-эй комитет саг үргэлжын горитой туhаламжа үзүүлнэгүй. Концерт бэлдээд, холын малшадта ошохо гэхэдэ транспорт олдодоггүй. Тэрэшэлэн хубсаhанай, хүгжэмэй инструментнүүдэй талаар дутагдалтайбди. Соёлой комплекс байгуулаа хадаа, тэрээндэ анхаралтайгаар хандахада яанаб?

—Худөөгэй зонине киногоор хангаха хэрэгтэ дутуу дунданууд дайралдана, — гэжэ районой киносетиин директор **А. М. Семенников** хэлэбэ. — Кино харуулха олон түхеэрэлгэнүүд түсэбөө дүүргэдэггүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо түхеэрэлгэнүүд 237 үдэр соо мнин байшоо. Ушар юуб гэхэдэ, зарим клуб болон соёлой байшангууд саг соогоо заhабарилагдаагүй гү, али хүйтэн байhанhаа суурхатай байгаа бшуу. Гэхэтэй хамта манай хүдэлмэрилэгшэдэй зэмэшье мүн бии. Дүршэл багатай киномеханигууд ушарна. Тиихэдэ кадрнуудые удаан сагай туршада тогтоон хүдэлгэхэ гэхэдээ арга боломжогүйдэнэбди. Байра байдалаар муу газарта дүршэлтэй мэргэжэлтэд hуурижан түбхинэжэ үгэнэгүйл.

— Манай колхоз соёлой хүдэлмэришэдые hайн эрхэ байдалаар хангаха гэжэ оролдоно, —гэжэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ **П. Ц-Е. Мункожапов** хэлэнэ. — Һүүлэй үедэ баригдаhан хоёр-хоёр квартиратай байрын хоёр гэртэ имагтал соёлшодые түбхинүүлээбди. Правительствын тогтоолой ёhоор түлбэриин асуудал шиидхэгдэнхэй. Колхозой правлени соёлой гуламтануудай хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулна гээшэ. Уран hайханай коллективтэ (тэрэ тоодо эдир артистнуудта) 20 мянга гаран түхэригэй хубсаhа худалдажа абаабди. Арадай театрта реквизит болон хубсаhа худалдан абаха мүнгэн hомологдоно. Гадна кукольна театр байгуулхын тула 8 янзын зүжэг табиха элдэб хэрэгсэлнүүдые Москвааhаа асарууллаабди. [...] гэ hомолообди. Театрнай мүнөө «Шүдхэртэй сүндүг» гэжэ зүжэг бэлдэжэ байна. Үбэлэй үедэ неделидээ хоёр удаа соёлшод малшадта ошожо байгаа. Соёлой байшан, клубууд, улаан булангууд соо түрүү дүй дүршэлые тайлбарилhан, социалис мүрысөөнэй ябасые харуулhан зүйлнүүд эмхидхэгдэнэ.

—Гусиноозерск город хүгжэн ургана. Мантан томо промышленна предприятинууд бодхоогдоо, бодхоогдоно. Зүгөөр социально-соёлой барилга гээгдэлдэ оронхой,— гэжэ горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. А. Федянин** тэмдэглээ. — Ороной зүүн хизаарта эгээн хүсэтэй ГРЭС баригдаба. Хэдэн мянган хүн эндэ ажаллана. Теэд тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа өөhэдынгөө соёлой байшанда ошохо аргагүй. Юуб гэхэдэ, тиимэ байшан юрэдөө баригдаагүй ха юм. Барилгын түсэбтэшье тодорхойлогдоогүй байhаар. Уйтан байратай гансахан лэ библиотекэ бии аад, уншалгын залгүй бшуу. Томо бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриин асуудалнуудhаа гадна, соёл гэгээрэлэй хэрэгтэ анхаралаа юрэдөө хандуулнагүй гэхэдэ болоно. Городтомнай соёлой hургуули байгуулагдаа юм. 400 гаран hурагшад эндэ хүмүүжүүлэгдэнэ. Тэдэнэр энэ тэрэ гэрнүүдэй уйтан таhалгануудсоо хэшээлээ үнгэргэнэ. Тус hургуулида байшан баригдаха ёhотой. Спортивна комплекс, парк гэхэ мэтые байгуулха саг ерээ. Залуу город соёлой гүйсэд хүгжэhэн эмхи зургаанудтай болохо эрмэлзэлтэй байна бшуу. Районой партийна, совет болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй hанаае зобоохо ёhотой.

—Пленум дээрэ элирхэйлэгдэhэн дутуу дундануудые эрид шууд усадхажа, түрэл партиингаа түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бүримүhэн бэелүүлхэ хэрэгтэ хото, хүдөөгэй соёлшод эдэбхитэйгээр хабаадаха бэзэ гэжэ найдагдана, —гэжэ КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Аржанович** түгэсхэлдэнь хэлэбэ.

КПСС-эй обкомой соёлой таhагые даагша **В. Б. Базаров** пленумэй хүдэлмэридэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

МАЛ АЖАЛ — *онсо түхэлэ һанбари*

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭ ХАБАТАЙ

(Бэшүүрэй районой hаалишадай зүблөөнһөө тэмдэглэл)

— КПСС-эй түүхэтэ XXVI съезд дээрэ дэлгэрэнгы элидхэл хэхэдээ, партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев «Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэ хадаа эдеэ хоолой программын үндэhэ hуури мүн болоно. Нэгэдэхи зорилго гэхэдэ, тэдэнэй дуталдадаг дээрэhээ хангалгада илангаяа мэдэгдэмээр таhалдал үзүүлдэг хүдөө ажахын продукциин тэдэ зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгые түргэн ехэ болгохо хэрэг болоно. Нэн түрүүн мяхан болон мал ажалай бусад продуктнууд тухай би хэлэнэб» гэжэ онсолон тэмдэглэhэн байха юм. Тиимэhээ манай районой hаалишад, мал адуулагшад, тугалшад партиингаа хараалhан зорилгые бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын түлөө мүнөө аhан шадалаараа оролдон ажаллана. Нютагайнгаа эрхэ байдалда мал ажалай продуктнуудые саашадаа улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гэбэл, нэн түрүүлэн тэжээлэй үндэhэ hуурине бэхижүүлжэ, бүхы зүйлэй малай хоолые шанаржуулан бэлдэжэ, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ түрүү арга нэбтэрүүлхэ, мүн hүрэг малаа hайнаар харууhалжа, толгойень олошоруулхаhаа гадна, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, үүлтэрыень hайжаруулха хүдэлмэрэ үргэнөөр ябуулха эрилтэ табигдана, — гээд hаяхан үнгэргэгдэhэн районойгоо hаалишадай зүблөөн дээрэ элидхэл хэhэн хүдөө ажахын управлениин начальник **С. К. Павлов** тодорхойлон хэлээ hэн.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалагдаhан даабари районой малшад хэр бэелүүлнэ гээшэб? Тодорхойлон хэлэбэл, үбэлжэлгэнь нилээд бэрхэтэй байгаа. Өөhэдынь бэлэдхэhэн тэжээл нийтынь адууhа малые оройдоол 23,4 процент хангаа юм. Бүхы малаа ондо оруулхын тула хүршэ область, хизаарнуудта горитой ехэ тэжээл бэлэдхэжэ, зөөхэ хүдэлмэри эмхидхэhэн байна. Мүнөө адууhа малынь зунай бэлшээридэ таргагдаад байнхай. Үбэлэй hарануудта мяха, hүн ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ, түрүүшын хахад жэлэй түсэб бэелүүлхэ арга олгоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Үбэлжэлгын бэрхэшээлые дабахын тула тэжээлээ заабол шанаржуулан бэлдэдэг байгаа. Жэшээлбэл, «Победа» колхоз силос дарахадаа мочевинэ холилсоhониинь шэмэ шанартай болоо. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо hолоомоёо тусхай бодосоор шанаржуулдаг байгаа. Тиихэдэ Хёлгын совхоз хоёр жэлэй туршада hолоомонтой бага зэргэ үбhэ, нарhанай шэлбүүhэ, талха тарялнай зүйл холижо, гранула бэлдэдэг болонхой. Эдэ бүгэдэ түрүү аргануудые шадамараар хэрэглэhэнэй ашаар адууhа малаа бараг hайнаар ондо оруулhан байна.

Үнгэрhэн энэ үе соо малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, hайнаар харууhалха талаар нилээд арга боломжонууд элирүүлэгдэhэн байха юм. Тусхайлбал, тугал, буруунуудай гарза хоролтын ушар шалтагые шэнжэлхэдээ, ехэхэн дутагдал обёорогдоо. Урдандаа hая гараhан тугалнуудта онсо анхарал хандуулбашье, 6-hаа 12 hаратай тугал, буруунуудаа томо болоhон малда тооложо, дулаалагдаагүй, хуушарhан байра соо харууhалжа, бирагүйхэн шанартай тэжээлээр хооллуулдаг байгаа. Иигэжэ анхарагдаагүй тугал, буруунууд үбэлдөө дааража ехээр турадаг байхаhаа гадна, гэрэhэ доторой элдэб үбшэндэ нэрбэгдэжэ доройтодог байба бшуу. Саашадаа эдэ буруунууд hайнаар тобиржодоггүй байхаhаа гадна, улам муудажа гарзалдаг бэлэй. Жэшээлбэл, «Рассвет» колхоздо тугал, буруунууд урдандаа нилээд олоор гарзалдаг аад, hүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада байрыень дулаалаад, булеэдхэhэн уhаар хангадаг болоhонойнь ашаар үхэл гарзань эрид доошолоо. Иимэ хүдэлмэри Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ябуулагдажа, тугал, буруунуудай гарза усадхагдаа.

Залуу малай гарза хоролтые доошолуулха түрүү онол арга хаанашье бии. Зүгөөр дүй дүршэлыень халан абажа зүбөөр нэбтэрүүлбэл, hайн амжалта туйлагдаха гээшэ гэжэ Сергей Куприянович Павлов хэлээ.

Мүнөө үедэ район дотор 12 ажахыда hүн үйлэдбэрилэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр бүхыдөө 27 фермын 12-ынь хараалhан зорилгоёо бэелүүлээ. Тиихэдэ дүрбэн фермэдэ үбэлдөө үнеэн бүриhөө 700 килограммhаа бага hүн абтаа. Район дотор түрүүшүүл захаhаа олон. Жэшээлбэл, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай-Адагай фермын hаалишад Елена Конечных, Вера Литвинцева гэгшэд үбэлэй hарануудта үнеэн бүриhөө 2 мянга гаран килограмм hү hаагаа.

Һүнэй шанарта онсо анхарал хандуулагдана. Табан hарын дүнгөөр район бүхыдөө тушаагдаха hүнэйнгөө 75,1 процентые нэгэдэхи сортоор эльгээжэ, илалта туйлаа. Тиихэдэ «Победа» колхоз, Бэшүүрэй совхоз гурбан жэлэй туршада түрүү hуури эзэлнэ. Продукциин шанар hайжаруулхын түлөө тэмсэл үргэдэжэ байнхай. Тиигэбэшье хоёрдохи сортын шанартай, мүн ямаршье сортдо оруулагдаагүй hүн бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаhаар. Энэ дутагдалаа усадхахын тула фермэ бүхэнэй коллектив оролдохо ёhотой гэжэ элидхэлшэ заагаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ hүнэй шанарай шухала хуби болохо тоhолигыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулагдана. Мүнөө hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ гээшэ шухала. «Победа» колхоз гүрэндэ 3435 центнер hү 4 процент тоhолигтойгоор тушаагаа. Мүн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Хурутска фермэhээ 3,85 процент тоhолигтой hүн бэлэдхэлэй пунктда эльгээгдэнэ.

Энэ жэлдэ үнеэ, гүнжануудаа, эмэ хашарагуудаа үрэжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха болонобди гэжэ элидхэлшэ С. К. Павлов тэмдэглээ. Тэжээлэй дуталдадаг ушарhаа үнеэдэй тоо хороогдоhон, мүнөө заабол хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ үнеэн болгоогдохо, тугал, хашарагуудай ашаг шэмые тодорхойлжо, hү шэмэтэй үнеэдые олошоруулха шухала. Республика дотороо үүсхэл гаргаhан районой hаалишад зунай сагта бүхыдөө 100 мянган центнер hү абажа, 85 мянган центнерыень гүрэндэ худалдаха гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 11000 центнер продукци ехээр тушааха социалис уялга абаа hэн. Мүн худалдаhан hүнэйнгөө 75 процентыень гансал нэгэдэхи сортоор тушааха зорилго хараалагдаба. Энэнээ бэелүүлхын тула тунгалаг уhатай, тунга ногоотой нажарай үедэ ехээр продукци абаха али бүхы арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэхэ болонобди гэжэ элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаhан XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Хурутска фермын hаалишан **М. Ф. Афанасьева** үгэ хэлэхэдээ, анхаахымнай hү hаажа гүрэндэ душааха зургаан hарынгаа түсэб сүм дүүргээ гэжэ мэдүүлбэ. Саашадаа hаагдаhан hүеэ бүхыдэнь нэгэдэхи сортоор тушааха зорилготой байhанаа коллективэйнгээ үмэнэhөө найдуулаа.

— Үбэлжэлгынгөө бэрхэшээлые дабаабди. Тэжээлээр тон багаар хангагданхай байбашье, малдаа шанаржуулжа эдюулhэнэй ашаар hү hааха уялгаяа 400 центнерээр үлүүлээбди. Тугал олоор түлжүүлэгдээ. Мүнөө зуhаландаа гараhаар үдэр бүри 30 центнер hү үйлэдбэрилдэг болообди. Манай hаалишад нажарай сагта үнеэн бүриhөө 1000 килограмм hү hааха зорилготой. Уялгаяа дүүргэхын тула зунай бэлшээриин хаhые hайнаар хэрэглэхэ хэрэгтэй, —гэжэ «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ **А. С. Перелыгин** хэлээ.

«Дружба» колхозой Арахэрээтын фермын hаалишан **А. П. Жаркова** үгэ хэлэхэдээ, манай фермэдэ ажалнай оньhожоруулагдаагүй гэбэ. Хэды тиимэшье hаань, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэб дүүргэхээр ажаллана. Түрүү hаалишад Надежда Синицына, Антонида Сизых гэгшэд hара бүхэндэ түсэбөө дүүргэнэ. Эдэнэй жэшээгээр ажаллаха гээшэ манай мүнөөдэрэй зорилго гэжэ тэмдэглэбэ.

— Манай совхоз hү hааха хахад жэлэйнгээ түсэбые табан hарада дүүргээ. Энэ иналтада комсомол-залуушуулай фермэ ехэ хубитаяа оруулаа юм. Табан hарада найман hарын түсэб бэелүүлээбди. Манай түрүүшүүл Н. Земскова, Т. Унагаева, З. Шиханова, үхэршэд В. Перевалов, Н. Унагаев, И. Евдокимов, С. Мурзин, тугалшад В. Брюхова, Л. Казарбина, Н. Жаркой гэгшэдэй ажал магтаалтай. Зунай hарануудта абаhан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ аргатайбди, — гэжэ Хёлгын совхозой Дээдэ-Мантиртын фермые даагша **Г. Н. Ефимов** хэлээ.

«Победа» колхозой тугалшан **А. П. Некипелова** өөрынгөө ажалай онсо илгаае суглаарагшадта хөөрөө. Тугалшанай ажал үнэхөөрөөшье хүндэ. Эртүүр ерэhээр электроплиткэ дээрээ сэгээ, hүеэ халаагаад, нарай тугалнуудта уулгаха hү абахаяа үнеэдые hаанабди. Арбаад үдэрэй туршада энэ ажалнай үргэлжэлдэг. Тугалшан бүхэн 50—60 тугал харууhалдаг. Ажал ехэ. Онсо оролдосотойгоор ажаллабал, амжалта туйлагдаха гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

— Зундаа малаа түхэреэн сүүдхын туршада бэлшээнэбди. Үхэршэд хоёр халаанда ажалладаг. Энээнэй ашаар бэлшээриин үедэ hүн ехээр hаагдана. Һаалишадай амжалта манай хүдэлмэриhөө сэхэ дуллыдадаг. Нажарай үедэ hү ехээр hаахаар уялга абаhан hаалишадайнгаа зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь бидэ али бүхы аргаараа дэмжэжэ туhалхабди,—гэжэ Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын фермын үхэршэн **О. В. Плотников** үгэ хэлэхэдээ, суглаарагшадта хөөрөө. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой ахамад зоотехник **З. И. Астрихинская**, «Еланский» колхозой парткомой секретарь **Р. Г. Новокрещенных** гэгшэд хабаадалсажа, хараалhан зорилгоёо тодорхойлон хэлээ.

Тус зүблөөндэ КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников** хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй эсэстэ эндэ суглаарhан түрүүшүүл районойнгоо бусад hаалишадта хандаhан хандалга баталhан. Бэшүүрэй нэгэн дуугаар баталан абаа. Тэрээн дотороо зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриhөө 800 килограмм hү hаажа, мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 800 граммаар нэмээхэбди гэжэ мэдүүлнэ.

Вл. БОРИСОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын корреспондент.
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

Совет орон дотор

БРИГАДНА ПОДРЯДАЙ АРГААР

БРЯНСК. Эндэхи «Россия» колхозой 436 гектар газар уhалагдадаг болобо. Малай комплексын тэжээлэй поли дээрэ уhалууриин системые барижа дүүргээ.

Е. Ростовскиин бригадын мелиораторнууд злобинойхидой арга дүршэлөөр хүдэлхэ зуураа, 32 километр сорго-хоолой татаhан, гурбан «Фрегат» болон дүрбэн түхеэрэлгэ хабсаргаhан байна. Бригадна подряд хэрэглэhэнэй ашаар хүдэлмэриин бүтээсые хахад hараар хорооhон, гушан мянга шахуу түхэриг алмагдаhан байна.

Мелиоративна барилгада Н. Злобиной арга дүршэлые нэбтэрүүлхэдэ, бригадануудые хүдэлмэриин аккордношангай түлбэриин гуримда оруулхадаа, мелиорацидахи хүдэлмэриин эршые ба шанарые дээшэлүүлхэ шухала нөөсэ бии болоно, — гэжэ «Брянскмелиорация» нэгэдэлэй начальник В. Володарский хэлэнэ.— Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин гурбанай хоёр хубинь бригадна подрядай аргаар бэелүүлэгдэдэг болоо. Тиигэжэл түрүүшын кварталай түсэб болзорhоо урид дүүргэгдэhэн байна. Хахад жэлэй даабари амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Колхоз, совхозуудта 3200 гектар уhалагдадаг ба хатаажа hайжаруулагдаhан газар тушаагдаха байна. 6 мянга шахуу гектарта культур-техническэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ.

ЗУНАЙ ДААБАРИ

УЛААН-ҮДЭ. Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнүүдэй «Ая-ганга» театрай артистнууд зунайнгаа амаралтын үедэшье зохёохы хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлнэ. Үйлэдбэриин практикада ошоходонь. хүдөөгэй хүн зоной ажабайдалые, тэдэнэй hонирхолые анхаралтайгаар адаглан шэнжэлхэ, хадууха абаха гэhэн даабари ерээдүйн мэргэжэлтэдтэ — уран hайханай коллективэй гэшүүдтэ үгтэhэн байгаа. Ушарынь гэбэл, студентнүүдэй зүжэгүүдэй олохон геройнуудай прототип хүдөөдэ ажаhуудаг бшуу.

Забайкалиин энэ дээдэ hургуулиин хэдэн зуугаад хүмүүжэмэлнүүд гол мэргэжэлэйнгээ хажуутаар нийтын мэргэжэлтэй болодог юм. Уран hайханай бүлгэмэй хүдэлмэри эмхидхэхэ гээшэ тэрэнэй нэгэн болоно. Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ, энэ дээдэ hургуули дүүргэhэн В. Смолиной ажал ябуулга энээнэй жэшээ болоно. Тосхондо соёлой комплекс байгуулха гэhэн үүсхэл тэрэ гаргаhан, тэрэнние хүтэлбэрилhэн байна.

«Ая-гангын» гэшүүд колхоз, совхозуудта театрай студинуудые, уран hайханай бүлгэмэй кружогуудые, хүгжэмэй хорестрафическа ансамбльнуудые эмхидхэдэг юм.

УРГАСА ХУРЯАЛГА ЭХИЛЭЭ

РОСТОВ-НА-ДОНУ. Ростовско областиин урда ба зүүн районуудай намарай ешмээнэй болон шэнисын поли дээрэ мянгаад комбайн гаргагдаба.

Эндэ дулаан үдэрнүүд боложо, сэхэн талмайн орооhон эдеэшэhэн байна. Иимэ эрхэ байдалда техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, үндэр баян ургаса абадаг шадабаритадай дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ онсо удха шанартай. Областиин тарялашад «Ургаса хуряалгые эршэмтэйгээр, эрхим шанартайгаар үнгэргэе» гэhэн уряа доро хүдэлнэ. Урда жэлнүүдтэ мэтэ ипатовайхидай арга хэрэглэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 мянгаhаа бага бэшэ тонно оpooho сохихые шиидэhэн Социалис Ажалай Геройнууд Н. Переверзева болон Н. Бочкаревой толгойлдог түрүү коллективүүдэй үүсхэлые Доной механизаторнууд үргэнөөр дэмжэнэ.

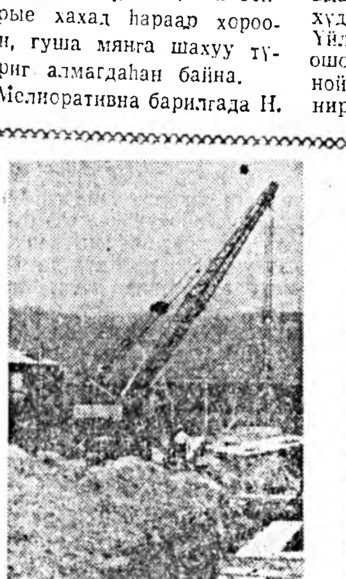
Областиин механизаторнууд оpooho хуряалгые 8—10 үдэр соо дүүргэхээр хараална.

ЖАТКАНУУД ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

КРАСНОДАР. Түбэй Кубанида намарай оpooho эдеэшэжэ эхилээ. Тимашевскэ, Усть-Лабинска, Курганинска районуудай механизаторнууд жаткануудаа полидо гаргаа.

Хуряалгын техникые бүлэг бүлэгөөр хэрэглэлгые саашадань нарижуулан hайжаруулха, хүдэлмэриин эрхим шанар хангаха гээшэ мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын онсо шэнжэ болоно. Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ механизаторнууд габшагай hайнаар ажаллана. Жэшээнь, Усть-Лабинска районой «Рассвет» колхозhоо И. Чебукин ешмээн хуряаха зуураа үдэрэйнгөө даабарие хоёр дахин үлүүлнэ. Тэрэ зуу гаран гектарай ешмээн баал болгон унагаагаад байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер, КПСС-эй XXIV съездын делегат Н. Лащин болон «Октябрьский» совхозой механизатор Б. Морозовой жэшээгээр Курганинска райондо «Комбайн дээрээ 50 улаан одотой болохын түлөө» гэhэн мүрысөөн эхилэнхэй. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Н. Лащин ба Б. Морозов 13 мянганhаа бага бэшэ центнер оpooho сохихые шиидэнхэй.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД БОДОНО

Хяагтын трактаар Иволгинск тосхоной хажуугаар гарахада, шэнэ барилгын талмай заатагүй анхарал татаха байха. Эндэ дүрбэн гектар болохо газар дээрэ ондо ондоо архитектурна түхэл маягтай арбан дүрбэн гэр баригдажа байнхай. Эдэнэй эрхим hайн гэрнүүдынь республикымнай хүдөө нютагуудта бодхоогдохоор зууршалагдаха юм. Захилшань Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы юм. Модон, хирпиисэ, перлитобетон болон арболит гэхэ мэтэ барилгын элдэб материалнуудаар бодхоогдоhон эдэ гэрнүүд мүнөө сагай хүгүйсэд хүрэмөөр. Барилгын хүдэлмэри хараалагдаhан болзор соогоо, hайн шанартайгаар хэгдэнэ. Барилга дээрэ «Бурятцелинстрой» трестын прораб А. Г. Немчинов, ЛВРЗ-гэй барилгын управлениин мастер Ф. Р. Закиров гэгшэдэй ударидадаг барилгашад [...] «Бурятцелинстройн» байhан гэрнүүдынь нэгэ-хоёр дабхарнууд. хоёр-гурбан таhалгатай квартирануудтай. Досоонь ороходо, багтаамжатай уужам. Гэр бүхэн уужам гоё веранда, балконуудтай, подвалшье бии. Айл бүхэн газаагаа мал бариха, саад, огород тариха аргатай байха юм. Мүн эндэ бани баригдана.

Эндэхи барилгын техническэ хиналтын инженер Николай Ефремович Филицынэй хэлэhэнэй ёhоор, барилгашад хүдэлмэрээ дүүргэнтэжэ байнхай. Харин локомотив-вагон заhабарилгын заводойхид гэрэй дотор талын хүдэлмэрие [...] Барилгашад булта оролдосотой hайнаар хүдэлнэ. Гэбэшье тэдэнэй дундаhаа түрүүшүүлыень — штукатур-шэрдэгшэ Клавдия Русина, модошо дархашуул С. И. Луконин, И. Н. Филатов В. И. Павленко, С. А. Лобанов гэгшэдые нэрлэбэл алдуугүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Дулаа асарха трасса; 2. Барилгын талмай; 3. Штукатур-шэрдэгшэд Л. Гумпылова, К. Русина, Э. Боголомова, К. Колотовкина; 4. Модошо дархан В. Павленко.

П. БУРМАКИНАЙ фото-текст.

ЗАСАГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНУУДТА

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЖЭЖЭ ГОЛ ГОРХОНУУДЫЕ ХАМГААЛГА ШАНГАДХАХА БА ТЭДЭНЭЙ УҺЫЕ АШАГТАЙГААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Республика дотор урдадаг 2 мянга гаран жэжэ гол горхонуудые дундаршагүй, арюун сэбэр уһатай байлгаха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол дотороо тэмдэглэһэн байна. Гурбан зуугаад жэжэ гол дээрэ, тэрэнэй һалаанууд болон горхонуудта уһалууриин 636 системэ баригданхай.

1981 оной январиин 1-нэй байдалаар республика дотор хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг 159,4 мянган гектар уһалагдадаг газар бии байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа арбадахи табан жэлэй туршада уһалууриин системэнүүдые бариха ба тэдэнние заһабарилан шэнэлэлгэдэ, бэлшээриие уһалууртай болгохо хэрэгтэ ехэ мүнгэн һомологдоо һэн. Мүнөө үедэ ажахынууд хоорондын уһалууриин каналнуудай утань 3645 километр, ажахынууд доторойхинь 4956 километр болоно. Ажахынууд хоорондын системэнүүд дээрэ 7245 гидротехническэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Тиигэбэшье 1980 ондо газар уһалха түсэб дүүргэгдээгүй үлөө һэн. Бүхыдөө 21,5 мянган гектар гол түлэб уһанай дутамагһаа боложо, ундалуулагдангүй үлэһэн байха юм.

Иимэ байдал юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, жэжэ гол горхонуудые хамгаалха, ган гасуур сагта тэдэнние дундаршагүй уһатай байлгаха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ республикын Минводхоз болон Минсельхоз өөдэтэй хүдэлмэри ябуулаагүй байшоо.

Республикын министерствэнүүд болон захиргаанууд, арадай депутадуудай районно Соведүүд жэжэ гол горхонуудта анхарнагүй, тэрэнние хамгаалха, һаба дүүрэн уһатай байлгаха тушаа хэрэгтэй хэмжээнүүдые абанагүй.

Жэжэ уһа голнуудай эхинэй ой модон олон ушарта үгы хэгдэнэ, тиигэжэ тэдэ уһа багатай болоно, хаташана.

Жэшээнь, республикын Минсельхозой болон Минлесхозой гэмээр «Забайкаллес» нэгэдэл, республикын түлишын промышленностиин министерство Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын болон бусад зарим районуудта жэжэ горхонуудай захаархи модо отолжо, Колок, Бүхэн, Оронго, Худан, Хэжэнгэ, илангаяа Үдэ, Брянск, Түгнэ, бусад голнуудай уһые бага болгожорхёо.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй, хоро-химикадуудай, тоһо-түлишын материалнуудай складуудһаа, малай байрануудһаа урдажа ерэһэн уһан жэжэ гол горхонуудые бузарлуулна.

Уһа гол хамгаалха үүргэтэй Забайкалиин бассейнын управлени, республикын Элүүрые хамгаалгын министерство болон республикын санэпидстанци уһанай хуулиин эрилтэнүүдые хазагайруулагшалта хэмжээ абаха эрхээ һулаар хэрэглэнэ.

Энэ асуудалаар абаһан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной январиин 14-нэй тогтоолые бэелүүлэн, республикын Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол гаргаһан байна. Эндэ Байгал шадарай байгаалиин онсо өөрсэ илгаае харалсажа, Буряадай АССР-эй жэжэ гол горхонуудай захаархи ой модо хамгаалха тусхай дүрим баталагдан абтаа. Энэ дүрим бүхы министерствэнүүд болон захиргаанууд, тэрэшэлэн жэжэ гол горхонуудые хэрэглэдэг гүрэнэй, кооперативна болон ниитын организацинууд заабол бэелүүлхэ уялгатай.

Ажал ябуулха үедөө жэжэ гол горхонуудай (200 километр хүрэтэр утатай) байдалда нүлөөлдэг предприятинуудтай, эмхи зургаанууд болон организацинуудтай Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, республикын министерствэнүүд, нэгэдэлнүүд болон захиргаанууд эдэ гол горхонуудай уһанай урасхалые, арюун сэбэрые һэргээхэ хэмжээ ябуулганууды зохёожо, 1981—1985 онуудай туршада Улаан-Үдэ, Гусиноозёрск, Закаменск городууд шадар хүн зоной олоороо амардаг газарнуудта бэелүүлхээр уялгалагдаа. Республикын Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ жэжэ гол горхонуудай талаар тусгаар таһаг эмхидхэгдэхэ болоо.

Жэжэ гол горхонууд дээрэ юрын гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдэй проект зохёожо, барилга хэхэ, мүн уһанай эрьенүүдые бэхижүүлхэ, һабыень гүнзэгырүүлхэ болон бусад хүдэлмэри ябуулха, уһа гол хамгаалха зононуудые һуурин газарнуудай, промышленна барилгануудай ба амаралтын газарнуудта бии болгохо даабари республикын Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

Колхозуудай, совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай эзэлдэг газар дээрэхи уһа гол хамгаалха зонодо хүрьһэ хамгаалха агромелиоративна хүдэлмэри ябуулха, мүн эндэ модо һуулгаха хэрэг республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ даалгагдаһан.

Республикын Ой модоной ажахын министерство өөрынгөө мэдэлэй гүрэнэй ойн фондын газар дээрэ, жэжэ гол горхонуудай эрье шадар модо һуулгаха, энэ хүдэлмэри хэхэдэнь колхоз болон совхозуудта договорой ёһоор туһалха, мүн промышленна предприятинуудта, нэгэдэлнүүдтэ, эмхи зургаануудта эдэ хэмжээ ябуулгануудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһыень хинан шалгажа байха уялгатай.

Буряадай АССР-эй жэжэ гол горхонуудые хамгаалха зоно тухай ДҮРИМ

Жэжэ гол горхонуудай захаархи газар уһа хамгаалха зоно гэжэ тоологдоно. Уһа гол бузарлахагүйн, элдэб богоор дарахагүйн, уһа голнуудые дундаруулхагүйн тула тэндэхи газар дээрэ тусхай гурим тогтоогдоно.

Уһа хамгаалха зонодо гол горхонуудай захаархи газар, эрьеын майла үндэрнүүд, гол руу ородог ганга жалгануудоруулагдана.

Уһа хамгаалха зоно дотороо жэжэ гол горхонуудай эрье шадархи газар дээрэ ажал хэхэ ябадал нилээд хизаарлагдадаг болонхой.

Энэ дүрим 10-һаа 200 километр утатай жэжэ гол горхонуудта хабаатай.

Жэжэ гол горхонуудые хамгаалха зонын үргэниинь зундаа иимэ байха:

50 километр хүрэтэр утатай голнуудта—100 метр;
100 километр хүрэтэр утатай голнуудта—200 метр;
100-һаа дээшэ километр утатай голнуудта—300 метр.

Жэжэ гол горхонуудай уһа хамгаалха зоно дотор иимэ юумэн хорюултай:

—ургамалай хоротонтой, үбшэнтэй ба буртаг ногоонуудтай тэмсэхын тула хоро-химикадуудые хэрэглэхэ;

—ариг сэбэрые сахиха ба ой хамгаалхаһаа бэшэ хэрэгтэ модо отолхо;

—хоро-химикадуудые болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха складуудые, хоро-химикадуудые сахын тула тэрэнние машинада хэхэ талмайнуудые, малай комплекснуудые, фермэнүүдые түхеэрхэ, наг шэбхэ хэрэглэдэг уһалууриин системэнүүдые, наг шэбхэ, бог хаядаһануудые, үйлэдбэриин үлөөдэһэнүүдые суглуулха газар, хоро сасаха самолёдуудай бууха, дэгдэхэ түхеэрэлгэ бариха;

—шэнэ промышленна предприятинуудые бариха ба хуушануудыень үргэдхэхэ;

—автотракторнуудай зогсохо, түлишэ юулэхэ, тэдэнние угааха ба заһабарилха;

Уһа голой захаар шугы модонууд ургадаг. Тиимэһээ иимэ ушарнууд хорюултай;

—шэнэ газар хахалха;

малай зунай лагерь түхеэрхэ;

—хоро-химикадуудые болон үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ;

—үйлэдбэриин барилга хэхэ, хуушануудыень үргэдхэхэ;

—амаралтын бааза, маййханаар байдаг городогуудые бариха.

10 километр хүрэтэр утатай горхонуудай, уһа хамгаалха зононь эрье бүриһөөнь 50 метр үргэнтэй байхаар тогтоогдожо болохо.

Уһа гол хамгаалха энэ дүримые өөһэдынгөө эдлэдэг газар дээрэ баримталаагүй хүгэлбэрилэгшэд хуулиин ёһоор хэһээгдэхэ байна.

Хурамхаанай районно түбэй больницада 27 дээдэ мэргэжэлтэй врач хүдэлнэ. Тэдэнэр ажалша зоной эрилтэдэ анхаралтайгаар хандадаг, саг үргэлжэ оролдолго гаргажа байдаг юм. Эрхүүгэй медицинскэ институт арбаад жэлэй саана дүүргэһэн Надежда Намдыковна Ринчинова тэдэнэй нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Н. Ринчинова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ

Хүн бүхэндэ энхэ элүүр ябахаһаа ондоо ямар зол байхаб гэжэ хэлсэдэг гээшэ. Тэрэшье зүб. Би өөрынгөө бүлын зүгһөө Нарһатын больницын врач-терапевт Владимир Иванович Мазанник, невропатолог Татьяна Семеновна Именохоева гэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэб.

Ушарынь гэхэдэ, манай эсэгэ Дамба Холхосвич Холхоевой хүндөөр үбшэлөөд байхада, эдэ эмшэ мэргэжэлтэд энэрхы зохидоор хандажа, урма зоригыень унагаангүй, эрхим һайнаар аргалжа шадаһан байна. Эдэ нүхэдтэ ажалдаа амжалта туйлахыень бүхы гэр бүлөөрөө хүсэнэбди.

Б-Х. ХОЛХОЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Ярууна.

ҮЕ САГТАЯА УРИЛДАН...

(ПУБЛИЦИСТИКЭ)

КОММУНИС хүдэлөөе далижуулһан хоридохи зуун жэл хурдан түргэнөөр урагшаа дабшана. Энэ зуун жэлэй хугасаа соо түби дэлхэйн түхэл шарай үндэһөөрөө хубилжа, түүхын шэнэ шатада гараһаниинь элитэ. Иимэ хубилалтын эшэ үндэһэн агуу ехэ Октябриин илалтаһаа, багша Ленинэй һургаал заабариһаа, Коммунис партимнай ажал ябуулгаһаа эхитэй гэжэ мэдэнэбди.

Хоридохи зуун жэлдэ хүн түрэлтэнэй тэмсэлэй түгые дээрэ үргэн, манай ороной Коммунис парти хорин зургаан съездээ үнгэргэбэ. Партимнай съезд бүхэн өөрын онсо үг зорилгонуудые шиидхэһэн түүхэтэй.

Партиин XXVI съезд... Энэ хадаа мүнөө үе сагай асари ехэ дабшалтые гэршэлһэн, экономическа болон социальна хүгжэлтын шэнэ программые тодолһон съезд мүн. Тиимэһээл совет хүн бүхэн тус съездын материалнуудтай онсо ехэ анхаралтайгаар танилсана, урдахи зорилгонуудаа, арга боломжонуудаа дахин-дахин хаража үзэнэ.

Теэд хүсэл зорилгонууднай, түсэб хараануднай хизааргүй ехэ. Эдэ бүгэдые бэелүүлхээр шэнэ, арбан нэгэдэхи табан жэл эхилэнхэй. Энэ табан жэлэй түрүүшын хабарые угтажа байнабди. Тиин:

Түрэл ороноймшарайе
һэргээн,
Түүхэтэ хабар мүндэлэн
эрэбэ—
Хүсэл бодолойм шэнэ
хүлгөөн
Хүсэ шадал, зоригыем
һэрэебэ...,—

гэжэ шүлэглэхэ дуран хүрэнэл.

Съезднүүдэй Кремлиин Ордоной зал соо һуухадаа, округ, область, республиканууднаа эльгээгдэһэн делегадууд баһал урдахи замуудаа элишэлэн, ажал хэрэгүүд тухайдаа бодомжолһон байха. Тэдэнэй харгы замууд тодо. Тиимэл хадань Агын автономито округой Догойн «Росси» колхозой звеное даагша, РСФСР-эй габьяата механизатор Галина Ивановна Стафеева гү, али Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Ольга Энхеевна Сангадиева, Байгал-Амарай түмэр замай барилгашан гү, али Сахалинай загаһашан — партиин XXVI съездын делегат боложо ошоһон ажалай бүхы баатарнууд Эхэ оронойнгоо экономическа болон социальна хүгжэлтын хараа түсэбүүдые тодорхойлһон түүхэтэ документые баталан абахаар гараа үргэлсэбэ гээшэ. Эдэнэр бүхы совет арадтай хамта партиин съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжон урма баяраа халяана.

Нажар... Энэ — колхоз, совхозуудта шэнэ түл асарһан, таряалан полинуудта ерээдүйн баян ургасын үрэһэ тариһан хаһа саг... Хүдэлмэришэд, колхознигуудай, арадай интеллигенциин шэнэ табан жэлдэ туйлаха шэдитэ амжалтануудайнь эхин хаһа... Иигэжэ хүрьшэ Шэтын область буряадай автономито республика хоерой энэ жэлдэ хоорондоо баталһан социалис мүрысөөн саашадаа ажалай үндэр дүнгүүдые харуулан эршэдэжэ байна.

Съездын боложо байха үедэ «Забайкальский рабочий» газетын корреспонденттэй телефоноор хөөрэлдэхэ зуураа, Галина Ивановна Стафеева иигэжэ хөөрэһэн байна:

—...Би таряа ургуулагшаб, хүдөө ажахыда удаан саг соо хүдэлһэн хүнби. Тиимэһээл хүдөө ажахын талаар хараалагдаһан түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхын тула үүсхэл, эрмэлзэлтэйгээр хүдэлхые, бүхы арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхые уряалһан Леонид Брежневэй үгэнүүд намда сэхэ хамаатай гэжэ ойлгоо һэм.

Зүб даа, партиин уряа хүн бүхэндэ хандуулагдана ха юм. Тиин Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденуудтай, ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй баталалгатай Паша Ангелинагай нэрэмжэтэ шанда хүртэһэн, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай ЦК-гай гэшүүн, үнинэй механизаторай харюусалгаяа иигэжэ мэдэрхэнь ойлгосотой.

Тэрэшэлэн Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Ленинэй хоёр, мүн «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар болон медальнуудаар, бусад тэмдэгүүдээр шагнагдаһан Ольга Энхеевна Сангадиевашье үнэн сэхэ ажалша хүнэй үндэр мэдэрэлдэ абтан ябаа ёһотой. Энэ суута хонишоной арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриин 4 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха гэжэ шиидэһыень мэдэхэдэ, омогорхохоор лэ! Суута хонишоной хүсэл бэелүүлэгдэхэ. Юундэб гэхэдэ, энэ нүхэрнай урда жэлнүүдтэ бүри һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг байһан дүршэлтэй юм. Жэшээнь, 1970 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 127 хурьга түлжүүлһэн байгаа. Нүхэр Сангадиева ВЛКСМ-эй XVI съездын, мүн профсоюзуудай XVI съездын делегат байһан золтой.

КПСС-эй XXVI съездын делегадууд Стафеева, Сангадиева гэгшэдэй ажал хэрэгүүдые зэргэсүүлэн хаража һууххадаа, иимэ хүнүүд лэ түрэл партиингаа түсэб даабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаха байна гэжэ баяртайгаар һананаб. Наһаараашье, хуби заяагааараашье адлирхуу хүнүүд. Нэгэнэйнь хүбүүн тракторист болонхой, тиихэдэ нүгөөдынь хүбүүн—хонишон... Мүнөө үе сагаймнай үльгэр, жэшээ энэл даа!

Манай үе саг... Түргэн дэбисэтэй, үргэн дэлисэтэй үе саг. Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро арад зомнай алхамуудаа бүри түргэдхэн, үе сагаа ахина, үйлэ хэрэгүүдээ арьбадхана. Газар нютагууднай, город һууринууднай жэл үнгэрхэ бүри гоё һайханаар һалбаран ургана, колхоз, совхозууднай баяжана, ажабайдалнай элдин тэниглэн болоно. Эдэ бүгэдэ совет хүнүүдэй залиршагүй ажалай аша үрэ мүн. Тиимэһээл:

Газар дайдамни гоё
һайхан,
Гаһар ужам сэлмэг
арюухан,

гэжэ мүнөөнэй ород дуун соо магтаал боложо ханхинана ха юм даа.

Партиин XXVI съезд дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хэһэн элидхэлэй хоёрдохи бүлэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Арадай ажахые тогтууритайгаар урагшань дабшуулан хүгжөөһэнэй, эрдэм, техникын дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй ба экономикые хүгжэлтын эршэтэ замда оруулһанай, ороной үйлэдбэриин хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаһанай, арга нөөсэнүүдэй бүхы зүйлнүүдые али болохоор алмаһанай, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулһанай үндэһөөр, совет хүнүүдэй байдалые улам саашадань һайжаруулха ябадалые хангаха гээшэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно».

Түрэл партиингаа энэ хараа шугамые наринаар сахин, тэдэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула совет хүнүүд ажалай бүтээсые дээшэлүүлнэ, сагаа алман, түсэб даабарияа болзорһоо урид, эрхим шанартайгаар дүүргэхые оролдоно. Ажалай иимэ түрүүшүүлые үе сагтаяа урилдан ябаашад гэжэ нэрлэбэл, буруу болохогүй. Тэдэнэр нютаг нютагта хэды олон гээшэб? Энээнэй гэршэнь гэбэл, партиин съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшад болоно. Мүн партиин XXVI съездын нэрэмжэтэ гэһэн хүндэдэ хүртэһэн олон тоото предприятинууд, ажахынууд, цехүүд, бригаданууд, фермэнүүд хэды олон бэ?!

Мүнөө үедэ ажалша зоной хүсэл зориг, эдэбхи үүсхэл бүри урган дээшэлнэ. Энэ үедэ хаанашье яба—ажалай эршэ һуладанагүй, өөрын хүгжэм аялгаар суурятан байна. Түрүү ажахынууд ургаса хураалгын техникын заһабарилгые хурдадхан ябуулна. Ажахынуудай мастерскойнууд соо түмэрэй ханхинаан, түлэг урилдаан замханагүй.

Харин хүдөө буусануудта ошоходоо, түрүү хонишонойдо хүрэхэдөө, түсэб уялгаяа холо үлүүлэн, зуун хонин бүриһөө 120—140 хурьга абаһандань баясахаш. Энэмнай юрын хэрэг болонхой— иимэ дүнгүүдые туйладаг хонишод Шэтын областьдошье, Буряадай республикадашье үсөөн бэшэ. Түл абалгые эрхимээр үнгэргэһэн хонишод манай округ соошье олон олдохо. Тэдэнэр съездын шиидхэбэринүүдые бодото ажалаараа бэелүүлэлсэжэ оробо гээшэ.

Коммунис партиин хараа
шугам
Коммунизм тээшэ
зоригжуулна,
Хоног бүридэ манай
алхам
Холые дүтэдхэн баясуулна.

Гэхэтэй хамта амгалан сүлөөгөөр ажаллахымнай тула бата бэхи эб найрамдал хэрэгтэй. Энэ талаар парти, правительствын зүгһөө һуларшагүй ехэ ябуулганууд хэгдэһэн байна.

«...Дайнай аюулые бага болгохын, буу зэбсэг үрдилдэн байжа бүтээлгые хорихын түлөө тэмсэл партиин ба гүрэнэй эрхилдэг гадаадын политикын ажал ябуулгын гол шэглэл байгаа, мүнөөшье байһаар. Мүнөө үедэ энэ зорилго хадаа онсо удха шанартай, яаралтай болоһон ушарынь гэхэдэ, сэрэгэй техникын хүгжэлтэдэ түргэн ба гүн гүнзэгы хубилалтанууд боложо байна. Шанарайнгаа талаар буу зэбсэгэй шэнэ зүйлнүүд, түбхын түрүүндэ хүн зоние олоор хюдаха буу зэбсэг ухаалан зохёогдоно»,— гэжэ Леонид Ильич Брежневэй элидхэл соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдэй турша соо уласхоорондын байдалай бодото хэрэгүүд дээрэ үндэһэлһэн тон олон янзын үүсхэлнүүдые Советскэ Союз гаргаһан байха юм. Энээнтэй дашарамдуулан:

«Эб найрамдалые аршалан хамгаалхадаа, имагтал мүнөө ажаһуужа байһан хүнүүдэй, имагтал өөһэдынгөө үхибүүдэй болон ашанарай туһада хүдэлнэ бэшэбди: ерээдүйн хэдэн арбаад үетэнэй зол жаргалай түлөө бидэ хүдэлнэбди»,—гэжэ элидхэл дотор хэлэгдэнхэй.

Гэхэ зуура американ империализмһаа эхилээд, НАТО-гай бүлэглэл болон реакционно хүсэнүүд иимэ дайнда бэлдэжэ, тэрэнние үүдхэжэ байна ха юм. Урагшаа һанаатай хүн түрэлтэн энээнние буруушаана, совет үүсхэлнүүд болон дурадхалнуудые дэмжэнэ. Партиин съезд дээрэ амаршалгын үгэнүүдые хэлэһэн хариин айлшадайшье һанал бодолнууд—эдэ бүгэдые гэршэлжэ үгэнэ.

Арад зомнай, хайрата
хүүгэднай
Атомай тэһэрээе, үхэлэй
бүрмые бү үзэг!
Сэлгеэн дайда, түрэһэн
нютагнай
Сэсэгээр бүрхөөгдэн
һалбаржа байг!
Ядерна дайнай аюулые
сарая,
Ямбалма дэлхэйгээ
дулэнһөө абарая!

Манай саг түргэншье, гэнэтэйшье. Зүгөөр хэхэ, бүтээхэ хэрэг ажалнай, зохёон байгуулха зориг хүсэлнай ехэ. Коммунис партиингаа зааһан XXVI съездын тодорхойлһон замаар урагшаа дабшан, Эхэ оронойнгоо мандан хүгжэхэ, амгалан байдалые хамгаалха нангин хэрэгтэ хүсэ шадалаа, ухаан бодолоо зорюулха гээшэ манай хэлбэришэгүй зорилго мүн болоно. Энэ зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула үе сагтаяа урилдан, шэнэ илалта тээшэ бата найдамтайгаар алхалнабди.

А. ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

МНР-эй АРАДАЙ ЕХЭ ХУРАЛАЙ СЕССИ

УЛААН-БААТАР. МНР-эй арбадахи зарлалай Арадай Ехэ хуралай нэгэдэхи сесси Монголой Арадай Республикын нийслэл хотодо боложо дүүрэбэ.

Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые, тэрэнэй сесси дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые дэмжэһэн мэдүүлгые Монголой гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд баталан абаба.

СССР-эй Верховно Соведэй хандалга хадаа ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалтые хизаарлаха, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ гэһэн абьяас ехэтэй уряа болоно гэжэ тоолонобди гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Империалис, эзэрхэн зонхилхы болон бусад хархис хүсэнүүдэй политика уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгожо байна гээд документ соо хэлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ улам һэримжэтэй байжа, али бүхы харата аашануудые зайсуулан сараха эрилтэ табина.

Эб найрамдалай ба социализмын гол споонуудта үнэн сэхэ МНР наяад онуудай совет эб найрамдалта политикые бэелүүлхын тула саашадаашье ехэ оролдолгонуудые гаргаха байна. Энэ политика дайнай аюулые зайсуулан сараха гэһэн тэмсэлдэнь газар дэлхэйн арадуудай бүхы аша туһада харюусана бшуу. МНР-эй Арадай Ехэ хурал бүхы монгол арадай хүсэл эрмэлзэлые харуулан, парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые бүрин хүсэдөөр һайшаагаад, саг соогоо гаргагдаһан энэ уряае бүхы дэлхэйн хүн зон үргэнөөр дэмжэхэ бээзэ гээд найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

Ази болон Номгон далайн оршондохи бүхы оронуудай парламентнуудта, арадуудта МНР-эй Арадай Ехэ хуралай хандалгые депутадууд баталан абаба. Дайнай аюулые зайсуулан сарахын, бата эб найрамдал хангахын, гүрэнүүдэй хоорондо али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбооё хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ хүсэлэл оролдолгонуудаа бэхижүүлхэ уряа энэ хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Зүүн-Урда Азиин ба Индиин океанай районуудые эб найрамдалай ба харилсаа холбооной зоно болгохо тухай дурадхалнуудые, Номгон океан дээрэ ядерна буу зэбсэггүй зоные байгуулха, Алас-Дурна зүгтэ этигэл найдалай хэмжээнүүдые зохёохо үүсхэлнүүдые МНР дэмжэнэ.

Ази болон Номгон далайн оршондохи гүрэнүүдэй хоорондоо нэгэ нэгэндээ доботолхогүй, хүсэ хэрэглэхэгүй тухай тогтоол баталха, иимэ зорилготойгоор энэ райондохи оронуудай конференцие зарлаха дурадхалтайгаар МНР һаяхан хандаһан байгаа. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүн бүхы гүрэнүүд тэрээндэ уригдаха аргатай байна гээд хандалга дотор тэмдэглэгдэнэ.

Сесси дээрэ МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. Цеденбал МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшээр дахинаа һунгагдаа. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин Улаан-Баатарай горкомой нэгэдэхи секретарь Б. Алтангэрэл Арадай Ехэ хуралай Түрүүлэгшээр һунгагдаба. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Ж. Батмунх түрүүтэй Министрнүүдэй Соведэй шэнэ бүридэлые сесси баталһан байна.

ЗОХЁОХЫ ХОЛБООНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАЛГА

КАБУЛ. ДРА-гай парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд зохёохы холбоонуудай түлөөлэгшэдтэй Афганистанай нийслэл хотодо уулзаба. Афганистанай Арадай-демократическа партиин (НДПА) ЦК-гай, Министрнүүдэй Соведэй гэшүүд, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна. Һүүлэй найман һарын турша соо зохёохы холбоонуудай хэһэн ажал ябуулгын дүнгүүд уулзалгын үедэ согсологдоо, үргэн ниитэ ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэнэй үүргэ болон удха шанар зүбшэн хэлсэгдээ.

Һүүлэй үедэ олониитын дунда зохёохы холбоонуудай бэелүүлдэг ажал ябуулга эдэбхижээ, ажалшадые хүмүүжүүлгэдэ, Апрелиин революциин бодото туйлалтануудые үнэн зүбөөр харуулалгада эдэнэй үүргэ дээшэлээ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Нур Ахмед Нур үгэ хэлэхэдээ, мүнөөнэй эрхэ байдалда зохёохы интеллигенци шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ мэдүүлбэ.

Бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэбди гэжэ зохёохы холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэд ДРА-гай парти болон правительствые найдуулаа.

ИРАНДАХИ БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Хүтэлбэрилхы Исламска республиканска партиин (ИРП) штаб-байшан соо шанга тэһэрэлгэ болобо. Энэ үедэ партиин хүтэлбэрилэгшэдэй суглаан эндэ боложо байгаа. Премьер-министр М. Раджаи, тэрэнэй кабинедэй гэшүүд, түрүүлэгшэ Хашеми-Рафсанджани түрүүтэй Иранай парламентын депутадууд, ИРП-гэй эдэбхитэд тэрээндэ хабаадаба. Даб дээрэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, тэһэрэлгын үедэ 64 хүн, тэрэ тоодо — Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ, саг зуурын президентскэ соведэй гэшүүн, Исламска республиканска партиин хүтэлбэрилэгшэ аятолла М. Бехешти, гурбан министр, министрнүүдэй табан орлогшо, парламентын 18 депутат алуулаа. Абаралгын хүдэлмэри бүхэли һүниндөө үргэлжэлбэ. Ушарынь гэхэдэ, эндэ байгшадай олонхид гэрэй һандархайда даруулшаһан байгаа бшуу.

Премьер-министр М. А. Раджаи, парламентын түрүүлэгшэ Хашеми-Рафсанджани болон правительствын тусхай түлөөлэгшэ Набавн гэгшэд хохидолдо ороогүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдэ тэһэрэлгэһээ хэдэхэн минутын урда тээ ИРП-гэй штаб-байшан сооһоо гаража шоһон байгаа. Аятолла Хомейниһээ бэшэ Иранай бүхы дээдэ хүтэлбэрилэгшэд эндэ байлсаа.

Премьер-министр М. А. Раджаи Тегеранай радиогоор мэдүүлгэ хэхэдээ, амгалан тэнюун байхыень хүн зоние уряалба. «Һэжэгтэ ороһон этгээдүүдэй ааша ябуулга» тухай прэкуратурада, революционно трибуналнуудта мэдээсээ. Бүхы орон дотор долоон үдэрэй шаналал гашуудал соносхогдоо.

• • •

ВАШИНГТОН. Си-би-эс гэдэг телекомпаниин мэдээсэлнүүдэй ёһоор, тушаалһаа буулгагдаһан Иранай президент Банисадрай тала баригшад Исламска республиканска партиин штаб-байшан соо бомбо табиһан байна.

«США-гай хүлһэншэд» бомбо табяа гэжэ Тегеранай радио дамжуулаа гээд ЮПИ агентство мэдээсэнэ.

ХИТАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИДЭ ХУБИЛАЛТАНУУД БОЛОБО

ПЕКИН. Синьхуа агентствын мэдээсэлэй ёһоор, КПК-гай ЦК-гай июниин 29-дэ боложо дүүрэһэн зургаадахи пленум дээрэ Хуа Гофэн КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшын, КПК-гай ЦК-гай Сэрэгэй Совсдэй түрүүлэгшын уялгануудһаа сүлөөлэгдөө.

Пленум Ху Яобанние — КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшээр, Чжао Цзыян болон Хуа Гофэнние КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшын орлогшонороор һунгаба. КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшын орлогшо Дэн Сяопин КПК-гай ЦК-гай Сэрэгэй Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ болон тэрэнэй орлогшонорһоо бүридэһэн КПК-гай ЦК-гай Политбюрогой Саг үргэлжын комитет байгалагдаба

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЗУНАЙ АМАРАЛТА

СОФИ. Болгариин эдир үетэнэй амаралтын зулгы һайхан саг хүрэжэ ерэбэ. Хэдэн арбаад мянган һурагшад пионернүүдэй лагерьнуудта, ахаклассай һурагшадай амарха түбүүдтэ эльгээгдэнхэй.

Һурагшадай зунай амаралтые иимэ үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэлгэ хадаа социалис гүрэнэй зүгһөө ерээдүйн үетэнэй хүмүүжэлдэ хандуулагдадаг анхаралай үшөө нэгэ гэршэ мүн гэжэ НРБ-гэй гэгээрэлэй министрэй орлогшо Л. Стефанова ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлһэн байна. Ороной эгээн үзэсхэлэн гоё газарнуудта эмхидхэгдэһэн мянга гаран хүүгэдэй лагерь, элүүржүүлгын эмхинүүд Болгариин 400 мянга гаран эдир үетэнние энэ зундаа үүдэеэ үргэнөөр сэлижэ, угтан абаха юм. Тэндэ багашуулай амарха, бэеынгээ тамирые һайжаруулха бүхы арга нүхэсэл хангагданхай. Гоёор шэмэглэгдэһэн байрын корпусууд, олон тоото спортивна талмайнууд, стадионууд тэдэнэй мэдэлдэ үгтэнхэй.

Тиихэдэ нилээд олон үхибүүд тусхай спортивна лагерькуудта, уран һайханай болон техническэ шэглэлтэй һургуулинуудта зунайнгаа амаралтые үнгэргэхэ юм. Ахалагша классуудай һурагшад сэрэгэй-патриотическа хүмүүжэлэй түбүүдтэ сугларха байна.

ВЕНГРИИН ГЕОЛОГУУДАЙ ХОЛЫН ХАРААТА ТҮСЭБҮҮД

БУДАПЕШТ. Венгриин түүхэй эд ба элшэ хүсэнэй баазые үргэдхэхэ хэрэгтэ республикын геологууд горитойхон хубитаяа оруулжа байдаг. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада совет мэргэжэлтэдэй суг хамта хүдэлжэ, ороной геологууд дүн хамта миллиард хахадһаа үлүүтэй шулуу нүүрһэнэй нөөсэ баялигуудые элирхэйлһэн байна. Шэнэ табан жэлэй туршада ашагта малтамал бэдэрэгшэд бүхы хүдэлмэриингөө хэмжээе нэгэ хахад дахинаар дээшэлүүлхэ, урид олоһон хэбтэшэнүүдэйнгээ хэмжээе тодорхойлхо, шахтанууд болон уурхайнуудые байгуулха газарнуудые заажа үгэхэ зорилготой юм.

Ороной металлургическа промышленность хүгжөөлгэдэ тон шухала хэрэгтэй коксологдодог шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые бэдэрэлгэдэ мүнөө онсо анхарал хандуулагдана. Урда Венгридэ олдоһон энэ түлишын нөөсэнүүдые ашаглаха, тэрэнние түргэн хүгжөөхэ тухай программые ВНР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын управлени һаяхана һайшааһан байна. Мечек гэжэ хадата райондо олдоһон коксологдодог шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдһээ 1986 он хүрэтэр жэлдээ 600 мянган тонно малтан абадаг болохоор түсэблэгдэнэ. Харин 1990 ондо тэндэһээ миллион тонно үнэтэ түлишэ абтаха юм.

АЖАЛАА ШЭНЭЭР ЭМХИДХЭНЭ

БЕРЛИН. Нёдондо жэл түүхэй эд хоердохёо хэрэглэлэнэй ашаар ГДР-эй арадай ажахы хэрэглэмжын арба шахуу процент хангагдаһан байна. Шанаржуулгын болон болбосоруулгын предприятинуудые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ талаар ехэ хүсэлэл оролдолго таргана. Тиихэдээ түмэр түдэгэ, саарһа, пластмассай үлэгдэлнүүдые, хэрэглэгдэһэн тоһо хоердохёо ашаглалгада гол анхарал хандуулагдана.

(ТАСС).

ХҮН ба байгаали

ЖЭРЬЕЫН ЗАКАЗНИГТА

Хурамхаанай районой түбһөө зуун хори гаран модоной газарта гоё дайдые эзэлэн нэмжыдэг Жэрьеын заказник ошохо зол намда һаяхана тудаа. Баунтын районой хаяа хадхажа, БАМ-ай баригдажа байгаа оршондо эмхидхэгдэһэн энэ заказник саашадаа жэшээтэ болгогдохоор хараалагдана. Ушар юуб гэхэдэ, энэ заказнигай газар дайда хүн амитанай һуудаг тосхон нютагуудһаа холо байхаһаа гадна, нмагтал нэгэ харгыгаар тиишэ ошохо арга боломжотой юм.

Хайшааш хара—мүнхэ ногоон хада ууланууд, хоорондуурнь шүдэ хаха ташуулма хүйтэн аад, гэрэлдэл тунгалаг уһатай гол горхонууд буугай һомондол шууян хүүен урдажа байха. Тэдэнэй эрьеын элдэб түрэлэй мододоор бүрхөөгдэһэн шэдхэтэй, нугалиг, талалиг газарнуудта янза бүриин ан амитад зоргондоо үдэн, үнэржэн амиларжа байдаг гээшэл. Тэдэниие үргээхэ, олзоборилхо хүнды түмэр үргэһэн хүншье һаяханал болотор Жэрье шадар үзэгдөөгүй гээ һаа, тон зүбтэй байха. Яаралгүй энээ руу ябаа һаа, фотоаппарадаараа «агнаа» һаа, яһалахан лэ олзотой бусахаар. Тураг хандагайнууд хужартай талаан дээгүүр, ойн соорхойгоор эээн янзаар алхалан ябаха. Дууран һүүһэн шэнэһэ, нарһалай шэлбүүһэ арбагар эбэрээрээ ираһан буганудай уһалхаяа горход тээнэ аалихан бууханиь харагдаха. Эндэ шэлүүһэн, шоно, үнэгэн мэтын арьяатал баһашье олон бии ааб даа! Тэдэнһээ хоргодожо, аймхай ааляар гэшхэлэн, ойн зүргэнүүдээр хүнгэн хүлтэй гүрөөһэнүүд, омогоор тархяа үргэһэн хүдэринүүд ябаха. Зунай халуунда, шэбэртэй нэгэ һүүдэрлиг газар олоод, зэрлиг бодон гахайнууд һүрэгөөрөө хэбтэжэ байхал.

Шубууд... шубууд гэжэ эндэ одоолшье тэнгэри бүрхөөмэ олон гээ һаа, гоёожо хэлэһэн үгэ болохогүй даа. Эдэ олон шубууд соо һоо ехэ ехэ бүлэгүүд боложо, мододой мүшэр набша дээрэ үүрхайгаа түхеэрһэн хүхэ дэглынүүд намайе гайхуулаа. Республика доторнай бэшэ хаанашье нимэ олоороо хүхэ дэглынүүд байрладаггүй бшуу. Хүн амитадые огто харадаггүй байһан тула айха гээшые мэдэлэггүй эдэ хоморой шубуудта дүтэлэн ошохо сэдьхэлээ ханатараа буулгаха аргатай байгааб гэжэ хэлэлтэй.

Мүнөө заказнигай бүхы дэбисхэр дээрэ биотехническэ хэмжээ ябуулганууд эршэмтэйгээр ябуулагдана. Ойн соорхой, тэгшэ газарнуудта обёос таригдана. Туруута ангуудай үбэлдөө эдихэ набша намаа уридшалан бэлдэгдэнэ. Тиихэдэ зэрлиг бодон гахайнуудай эдеэлхэ тусхай талмайнууд эмхидхэгдэжэ, тэндэнь элдэб хоолой зүйлнүүд адхагдана. Хэдэн газар хужар түхеэрэгдээ. Дабһан табигдана. Таатай таатай газарнуудтань ан амитадые адаглажа, харууһалжа байха 8 метр үндэртэй баханануud бодхоогдоо. Тэдэнэй нэгэн дээрэ гараад, оршон дайдые хаймадан харахада, үнэхөөрөөшье һайхан даа. Ойн соорхой, тэгшэ газарнуудта табигдаһан тэбшэнүүд эндэһээ эли харагдана. Намарай сагта эгээл эндэһээ адаглан хараа һаа, туруута ангууд, бусад һүн тэжээлтэ амитад тэдээн тушаа ообоорон, һүндэлэн байхал гэһэн һанал бодол эжэлүүдгүй толгойдо ороодхино.

— Жэрьеын заказник 1974 оной декабрь һара соо эмхидхэгдэһэн түүхэтэй. Газар дайдынгаа газаа түхэлөөр нимэ үзэсхэлэн гоё, ургамал ногоогоороо, ан амитадаараа нимэ баян заказник Буряад орондомнай үгы юм,—гэжэ Хурамхаанай районой агнуури хинаха албанай ахамад охотовед Михаил Булгатов омогорхон хөөрэнэ.—Манай гол зорилго хадаа биотехническэ хэмжээ ябуулгануудаа таһалдуулхагүй, ангуудые өөһэдынгөө бэлдэһэн элдэб тэжээлээр хангаха, нимэ хоблолголдо тэдэниие дадхааха хэрэг мүн болоно.

Һайхан зорилго гээшэ лаа! Михаил Владимирович хорин жэлэй туршада эндэ хүдэлхэ зуураа Хурамхаанай тайгые табан хуруундаал мэдэхэ болоо юм. Тиимэһээл энэ Жэрьеын заказнигые жэшээтэ болгохо гол хүдэлмэриие бэе дээрээ даажа абаад, тэсэбэритэйгээр, холын хараатайгаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байһыень һайшаажа, тэрээндэ али болохо амжалта хүсэе.

Энэ заказнигай газар дайда тон нарин нягтаар аршалан хамгаалагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ямаршье агнуури эндэ эрид хоригдонхой. Гэбэшье браконьернүүд тэрэнэй гүн руу шурган орохо, гэрдэжэ ан амитадые хороохо һэдэлгэ хэжэ туршана. Жэшээлхэдэ, энэ хабар нэгэ бүлэг тиимэ браконьернүүд тураг ангуудые олзолхо һанаатай ябагараа баригдаа. Тэдэ хэн бэ гэбэл, Уланхаанай совхозой жолоошон Павел Красноярев, Шэтэ хотын гидрометеостанциин начальник Сергей Болотин, үшөө хоёр хүн байшоо. Түлэг агнуури хэжэ ябатараа баригдаһан эдэ хүйхэршүүл ехэ хэмжээнэй яла түлэхэ болоо.

Партиимнай XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан ороной социальна ба экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор түрэл байгаалияа аршалан хамгаалха, ан амитадай тоое хороохогүй тухай тон тодорхой заабари үгтэнхэй. Энэ талаар үргэн ба холын хараата хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай.

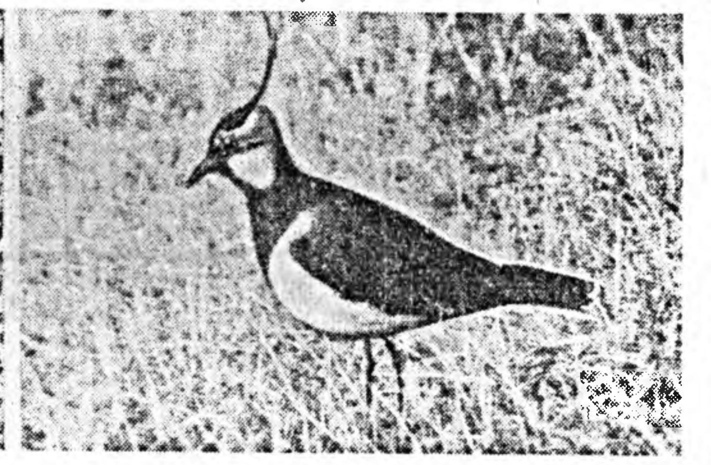
Жэрьеын заказник соо хэгдэжэ байгаа ехэ хүдэлмэринүүд энэл талаар манай республика дотор ябуулагдажа эхилһэн хэмжээнүүдэй нэгэл хубинь мүн болоно.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүл дээрээ арайл үндыи бодоһон инзагахан. 2. Хабтагаалжан үндэгэн тээшээ дүтэлжэ ябана.

Авторай фотонууд.

СУРХАРБААН—81

Байгша оной июлиин 5-най үдэр Улаан-Үдын ипподром дээрэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 58 жэлэй ойдо зорюулагдаһан республикын ажалшадай зунай «Сурхарбаан-81» гэһэн заншалта найр наадан болохонь.

Үглөөнэй арбан нэгэн часһаа республикын спортын бүлгэмүүдэй эрхим түлөөлэгшэдэй, ветерануудай жагсаал-парад эхилхэ юм. Ипподромой талмай дээрэ буряад барилдаагаар, гиир үргэлгөөр, һур харбалгаар байгша оной сурхарбаанай чемпионой нэрэ солодо хүртэхын түлөө мүрысөөн болохоор хараалагданхай. Ехэ мүрысөөнэй боложо байха үедэ «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин концерт, ород, шэмээшэг, буряад арадуудай хонгёо һайхан дуу, хүгжэм зэдэлхэ, хатар наадан харуулагдаха юм. Тиихэдэ һур харбалгаар СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө Улаан-Үдэ хотодо эхилһэн мүрысөөндэ хабаадагшад ипподромдо сугларагшадта хёрхо мэргэнээ харуулха юм. Эдэнэймнай дунда Олимпиин наадануудай, дэлхэйн, Европын, СССР-эй чемпионууд олон бии.

Һайндэрэй наадануудай эгээл һүүлдэнь Буряадай ипподромой хурдан хүлэгүүдэн урилдаан, конкурно мүрысөөнүүд үнгэрэгдэхэ болонхой.

Республикын байгуулагдаһаар 58 жэлэй һайндэрэй зугаа наадандa ошохо дуратайшуулай мэдэлдэ олон тоото автобус, таксинууд үгтэхэ юм. 8-дахи, 35-дахи номерой маршрутна автобусуудһаа гадна, Улаан-Үдэ хотын Советүүдэй, Революциин талмайнуудһаа, мүн Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой соцгородой Алдар солын талмайһаа ябаха тусхай экспресс-автобусууд нэмэжэ табигдаба.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

АЛИН БЭ ЭБЭР НОМОНУУДНАЙ?

«Сурхарбаан-81» дүтэлжэл байна. Тиимэһээ энэ һайндэртэ бэлэдхэл республикын нютаг бүхэндэ үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Зунаймнан найр зугаата наадан дээрэ мори урилдаагаар, буряад барилдаагаар, һур харбалгаар мүрысөөнүүд болодог гээшэ ааб даа. Би энээхэн тэмдэглэл соогоо буряад һур харбалгын үндэһэн болодог жолоо ба байн харбалга тухай өөрынгөө һанамжа бодолнуудаа хубаалдаха, мүрысөөнэй энэ зүйлые саашадань һэргээхэ асуудал бүгэдэнэй һонорто табиха хүсэлтэйб.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай республикын һур харбагшад шэл пластикаар хэгдэһэн номонуудтай боложо, эбэр номоор харбагшадаймнай тоо хараа байса үсөөрөө. Тиимэһээ эртэ урдымнай энэ зэбсэг мүнөө хойшоо гаража, хаягдажа захалаа гээд абаһаар тэмдэглэлтэй. Ушар шалтагааниинь гэхэдэ, районуудай спортын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эбэр номоор харбаха дуратайшуулда анхаралаа багаар хандуулдаг болонхой, тэдэндэ түншэтэй туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлдэггүй байна ха юм.

Буряад һур харбалгаар мүрысөөн жэлдээ оройдоол нэгэ удаа үнгэрэгдэдэг гээшэ ааб даа. Теэд энэ ушар ууган буряад харбалгаяа һэргээхэ, саашадань бүри хүгжөөхэ хэрэгтэмнай һаад болохо ёһогүй гэжэ һанагдана.

Мүнөө шэл пластикаар хэгдэһэн номон Олимпиин наадануудта, уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хэрэглэгдэнэ гээшэ бшуу. Теэд тэрээгээр сагаалса харбадаг шуу. Тиимэһээ манай буряад һур харбалгын наадандa огто таарахагүй болоно ха юм. Республикымнай хүдөө нютагуудһаа ерэһэн мэргэшүүл һур харбаан дээрэ эбэр номоор харбаад лэ, хойто жэлынь болотор гэр гэртээ тарашана гээшэ. Тиихэдэ эбэр номоор харбагшадта ямаршье тусхай дүрим, спортын норматив, разрядшье гэжэ байхагүй. Жараад онуудай үеэр Борис Дамбаевич Санданoвай (мүнөө тэрэ БГПИ-гэй декан) бии болгоһон чемпионой тэмдэг, буряад һур харбалгын дүрим мүнөө хаана юм, асуухада тэрэниие мэдэхэ хүн үгы шахуу.

Һур харбалгаар мүрысөөнүүд манай республикаһаа гадна Агын ба Усть-Ордын автономито округуудта, Монголой Арадай Республикада үнгэрэгдэдэг гээшэ. Харин республикын газетэнүүдтэ саг үргэлжэ толилогдодог һур харбалган тухай мэдээсэлнүүд нмагтал уласхоорондын дүримэй ёһоор сагаалса мэргэлһэн мүрысөөнүүд тухай домоглоно ха юм. Тиимэһээ эдэ хоёр тад ондоо номоор харбалгын илгаа хүн бүхэндэ ойлгуулха хүсэлэнтэй гээшэбди.

Шэл пластикаар хэгдэһэн номоор буряад һур харбаанай мүрысөө үнгэргэхэдэ яаха гээшэб гэһэн асуудал эндэ гараад ерэнэ. Тиигэжэ яашье таарахагүй гэжэ сэхэ хэлэе.

Нэн түрүүн, энэмнай эбэр ном олошоруулха асуудалһаа хулжаһан, «намһаа саагуур наранһаа наагуур» гэһэн хэрэг болоно гээшэ. Хоёрдохёор, спортын национальна зүйлнүүдые эрхилдэг федераци бии болгохо тухай асуудал гараһаар үнихэнэй. Энээндэ анхаралаа мүнөө хандуулаагүй һаамнай, эбэр номоор һур харбалга саашадаа мартагдаханьшье холо бэшэ. Юрэдөөл, булта һаядаа уласхоорондын номоор харбадаг болохобди. Зүгөөр эбэр номоё мартаагүй газарнууд бии. Жэшээлхэдэ, Агын автономито округто эбэр номоор харбалгые хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдадаг зандаа.

Минии һанахада, спортын национальна зүйлнүүдээр үнгэргэгдэдэг зонын мүрысөөнүүдтэ эбэр номоор харбалгые оруулдаг болоо һаа, удхатай һэн.

Би Монголой Арадай Республика ошожо ерээ һэм. Тиихэдээ ехэ һайндэртэнь байжа, шагай харбалгаар, мори урилдалгаар, бүхэ барилдаагаар ба һур харбалгаар мүрысөөнүүдые хаража, ехэтэ һонирхоо бэлэйб. Тэндэ уласхоорондын номоор харбагшадые эбэр номоор харбагшадай зэргэдэ огто оруулдаггүй байба. Үндэһэн монгол дүримөөр һур харбалга хадаа манай буряад һур харбалгада орходоо нэгэ заа ондоо юм. Энэнь юуб гэхэдэ, 50-һаа дээшэ наһатайшуул хубаараад, амлараа мүрысэнэ. Энэнь зүйтэйл ха. Тиихэдэ манайшье республикада һур харбаанай үдэр ганса уласхоорондын номоор бэшэ, мүн баһа эбэр номоор харбадаг болоо һаамнай, олоной зүгһөө һонирхол үүсхэхэ байгаа бэшэ гү?

Саашадаа манай республикын физкультура болон спортын талаар комитет һур харбаанай федерациин зууршалгаар хүршэнэртөө — Агын, Усть-Ордын автономито округуудта, мүн аха дүү Монголой Арадай Республикада айлшаар ошожо, дүй дүршэлөө хубаалдан ерэдэг болоо һаамнай, бүришье аша үрэтэй һэм шуу.

Юрэдөөл, эбэр номонуудынай алин бэ гэжэ асуудал табилтай болонхой.

Б. БАЛЬЧИНОВ,
һур харбалгаар спортын мастер.

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ШУБУУДШЬЕ ҺАА, ҺУРГААЛИТАЙ

Шаархайнууд дальбараануудаа ажалша бэрхээр һурган хүмүүжүүлжэ шададаг байна гэжэ Минскдэ ажаһуудаг Е. Мелехов тоолоно. Ушарынь юуб гэхэдэ, жэгүүртэ хоёр шубууд тэрэнэй саад соо байрлаһан байгаа.

Табан дальбараатай болоходоо, эдэ шубууд эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор таһалгаряагүй хоол зөөжэ, тэдэнээ дэгжээгээ һэн. Дальбараануудынь дэгжэжэ томо болоходоо, эдеэ хоол өөһэдөө бэдэрэн ниидэжэ захалба. Имагтал нэгэнииинь үүрхайһаа гараха дурагүй байдаг бэлэй. Ажалша түрэлхидэйнгөө харуиһан доро һанаа амархан байха дуратай хэбэртэй...

Хэдэн үдэрэй турша соо шаархайнууд юуншье боложо байһые обёороогүй юумэдэл, энэ залхуу дальбараагаа хооллуулһан байна. Түрэлхидһөөнь гадна бэшэ дальбараануудыньшье тэрэниие тэжээлсэбэ. Тиин нэгэтэ бүхы бүлэ үүрхайнгаа дэргэдэ сугларба. Шубууд бултадаа хушуундаа эдеэ хоол зууһаад байбашье, залхуу дальбараагаа гасаалжа, нэгэниинышье үгэбэгүй. Тиихэдэнь тэрэ тэсэжэ ядаад, дэгдэн ниидэжэ, бултантай хамта һая хахалагдаһан газар дээрэ буугаад, хоол бэдэржэ захалһан байгаа.

Мүнөө шаархайн дальбараанудай үүрхай бүхэли үдэртөө хооһон байдаг. Имагтал үдэшэндөө тэдэ бултадаа сугларжа, амардаг заншалтай юм.

МЭХЭТЭЙ... ҮНЭГЭН

Нүхэртээ хамта агнуурида гараһанаа, катерта һуугаад, яһала олзотой, омогтой гэртээ бусажа ябаабди гэжэ Л. Черненкий Архангельскһаа бэшэнэ. Гэнтэ дүтын олтирогуудай нэгэнэй эрьедэ үнэгэнэй гүйжэ ябахые харажархибаб. Нимэ олзые алдажа болохогүй. Эрьедэ дүтэлжэ, тэрэнэй хойноһоо намнажа оробобди.

Харамсаараа, буугайнгаа шабха даражархибаб. Алдабагүйб даа. Алаһан үнэгэеэ абаад, хааһуурнь тудаһанаа шалгажа байнгүй, олзоёо катерайнгаа кабинын орой дээрэ табижархибаб. Бидэнэй бариһан хэдэн шандаган мүн лэ тэндэ байгаа. Баруун талаарнай багашаг аралнууд харагдана. Холоповец гэжэ нэрэтэй заказник аралда хүрэжэ ерэбэбди. Гэнтэ нюдэндөө этигэжэ ядабабди: юуб гэхэдэ, хажуудамнай хэбтэһэн үнэгэн үгы болошобо.

Катераа аалидуулжа, олзынгоо хаана орошоһые элирүүлэн хараашалбабди. Тиихэдэмнай зуугаад метрэй газарта тэрэ эрье тээшэ тамаржа ябаба. Катераараа эрьежэ дүтэлхэдэмнай, үнэгэн арал дээрэ гараад, бэеэ һэгсэржэ байба. Гэбэшье «Заказник. Агнахань хорюултай!» гэһэн бэшэгтэй хабтаһа харабабди.

Теэд яахабши даа? Гэдэргээ эрьехэ ушартай болобобди.

ЗААНУУДАЙ ДОБТОЛГО

Һүүлэй һаранүүдта Зимбабвиин Республикада... ехэ добтолго хэгдэнэ. Алуулһаншье хүнүүд бии. Эдэ «элэрхэг туримхэйшүүлынь» хэд гээшэб? ...Африкын юрын заанууд. Эдэнэр һүрэгөөрөө хүршэ Ботсвана болон Мозамбигһаа иишэ добтолонороно бшуу. Нютагай заануудһаа илгаань юуб гэхэдэ, тэдэ үүр сухалтай байһаараа шалгаржа, замдань дайралдаһан бүхы юумые һандаргана.

Яахадаа иимэ хэрээгы зан гаргаха болоо юм гэхэдэ, аагма халуун байжа, ехэ ган гасуур болоходонь, Ботсвана болон Мозамбигай зарим районуудта эдэ мантан томо амитадай эдеэлхэ ногоон үгы болошоо. Тиимэһээ борoo хуратай байһан Зимбабвиин үлгэн һайхан дайда эдэнэй дура татаһан байха юм.

(ТАСС).

ГЭМЫНЬ УРДАА —ГЭМШЭЛЫНЬ ХОЙНОО

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

Республиканска арһанай ба венерологическа үбшэ аргалдаг диспансертэ нэгэ эхэнэр орожо ерэбэ. Врач тэрэ эхэнэрэй гүйлтаар бэеынь үзэхэдөө, венерическэ үбшэн халдаа гэжэ тодорхойлбо. Гурбан һарын саада тээ ресторан соо нэгэ залуу хүнтэй танилсаһан тухайгаа тэрэ врачта хөөрэхэ баатай болоо һэн. Гэртэнь үдэшэхэ тухай дурадхалыень тэрэ эхэнэр дэмжэжэ, удаань гэртээ уриһан байгаа.

Гэмынь урдаа—гэмшэлынь хойноо гэдэгтэл ресторан соо архи ууһан эхэнэр өөрынгөө алдуутай ябадалые яаха аргагүй мэдэрхэ баатай болоо. Тэрэ «уулзалгын» хойшолон—венерическэ үбшэндэ хүртэжэ һалаа бшуу.

Венерическэ үбшэн—яра гэдэг хүнэй бэеын бүхы организмые хорлодог байна. Яра гэдэг үбшэнэй бактеринүүд хүнэй организмда ороһоор айхабтар түргэнөөр үдэжэ, 5—6 часай үнгэрһэнэй удаа шуһаар дамжан хүнэй бүхы бэедэ тарадаг байха юм. Энэ үбшэн гол түлэб эрэ, эмэгтэй хоёрой ушаралта ябадалаар халдадаг байбашье, мүн тэрэшэлэн полотенци, шүдэнэй щетко, амһартаар дамжан элүүр хүндэ халдадаг гээшэ. Үбшэн хүнэй татаһан папиросые амандаа хэбэл, тэрээнтэй таалалдабал, баһал үбшэн халдадаг. Венерическэ үбшэнтэй болоолон түрэлхидэй үхибүүдтээ халдахаахань даншье хэбэрэг ааб даа. Үбшэн үхибүүнэй бариһан нааданхайгаар дамжан, ондоо үхибүүдтэ халдаха ушар бии.

21—24 үдэрэй үнгэрхэдэ, үбшэнэйнь түрүүшын тэмдэгүүд бии боложо эхилдэг. Үбшэ һүжэрөөдэг бактеринүүдэй халдан ороһон газарта хатуу шанкр гэдэг яра түрүүшээр бии болодог юм. Тэрэнь оройдоошье үбшэнгүй байха. Саг дарыдаа аргалуулаагүй һаань, тэрэ үбшэнэйнь эгээн халдабаритай хоёрдохи шатань эхилдэг гээшэ. Энэ үеэр арһан дээрэнь улаабтар толбонууд бии болоод, 3—4 недели соо үргэлжэлдэг. Хоёрдохи шатань аяар 3—5 жэл соо иимэрхүүгээр үргэлжэлжэ болохо. Тэрэнэй удаа тэрэ үбшэнэй гурбадахи шатань эхилдэг.

Элүүрые хамгаалгын зургаанууд венерическэ үбшэнһөө һэргылхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Хүүгэдэй, коммунальна болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта хүдэлэгшэд, таксиин, городууд хоорондын маршрудаар ябадаг транспортын жолоошод квартал бүридэ медицинскэ шалгалта гарадаг болонхой.

Иимэ муухай үбшэ бэедээ халдахаахагүйн тула хүн бүхэн һалихай һамуу ябадалһаа бэеэ һэргылхэ шухала. Хэрбээ иимэрхүү ямар нэгэ ушарай тохёолдобол, республиканска арһанай ба венерологическа үбшэн аргалдаг диспансерэй дэргэдэхи һэргылэлгын пунктда заатагүй хандаха хэрэгтэй. Тэрэ пункт түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлжэ байдаг юм.

Совет хүнэй ямаршье талаараа ариг сэбэр ябаха хэрэгтэ манай орондо туйлай ехэ анхарал хандуулагдадаг. Архидалга, ажалгүй зайгуултаха гэхэ мэтын хуушан сагай үлэгдэлнүүдтэй шангаар тэмсэдэг эрхэ байдалда олониитын эдэбхитэй хабаадалгатайгаар венерическэ үбшэн үгы хэгдэхэ ёһотой.

З. ИВАНОВА,
республиканска арһанай ба венерологическа үбшэ аргалдаг диспансерэй ахамад врач.
Л. АКАТОВА,
республиканска санитарна гэгээрэлэй байшангай методист.

ҺУР ХАРБАЛГААР СССР-эй КУБОГТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

ҺУР ХАРБАЛГААР СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө июлиин 3-һаа Улаан-Үдэдэ эхилхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ манай республикын мэргэшүүл эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна.

«Спартак» бүлгэмэй областной соведэй суглуулагдамал командын гэшүүн, СССР-эй спортын мастер Елена Посельская зургаан жэлэй турша соо һур харбахадаа, ехэ амжалта туйлаа. 1978 ондо Клайпеда хотодо үнгэргэгдэһэн СССР-эй чемпионадта тэрэ М-1 упражненеэр 30 метртэ харбахадаа, 342 очко абажа, түрүү һуурида гараа һэн.

Нёдондо жэл РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Улаан-Үдэ хотодо болоһон мүрысөөндэ тэрэ 2412 очко абажа, мүнгэн медальдаар шагнагдаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Елена Посельская. М. СУТУРИНАЙ фото.

ДЖАМАЛАЙ МОДОН

ШЭНЭ КИНО

Туркмениин мэдээжэ кинорежиссер, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Ходжакули Нарлиевай найруулан табиһан «Джамалай модон» гэжэ шэнэ фильм туркмен эхэнэрэй үндэһэн абари зан шэнжэлэн харуулһан «Бэри» гэжэ фильмын үргэлжэлэл шэнги болоно.

Джамалай хүнэй түлөө юушье хэхээр бэлэн байдаг шанар шэнжыень фильмын эхилхэһээ ойлгонобди. Дуһалшье уһанай үнэтэй газарта ондоо хүнэй тэмээнүүдые уһалхадаашье, хүниие баярлуулхын тулада сүл губида чинара һуулгахадаашье, үбгэн болон үхи бүүдэйнгээ хойноһоо энэрхы даруухнаар харууһалхадаашье — бүхы талаараа Джамал һайн һайхан сэдьхэлтэйгээ харуулна.

Дайнай үеын хүндэ хүшэр жэлнүүдшье Джамалые уруу дараагүй. Тэрэнэй үхибүүн шэнги мүрнүүдынь эрэшүүлэй хүндэ ажалые даажа гарана. Назараа Джамал хүлеэжэ шадаа даа. Тиигэбэшье...

«Джамалай модон» — Ходжакули Нарлиевай табиһан табадахи уран һайханай фильм болоно. Совет кинематографида хори гаран жэл соо хүдэлжэ байһан Х. Нарлиев зохёохы ажал ябуулгаяа оператораар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Тэрэнэй «Состязание», «Утоление жажды», «Рабыня» гэжэ фильмүүдынь бүхэсоюзна ба уласхоорондын харалгануудта алдаршанхай ха юм.

Х. Нарлиевай табиһан фильмүүд бултадаа хүнэй сэдьхэлэй хүбшэргэй дайрама юрын ажаһуудалай биишыхан түүхые өөдэнь үргэһэн, юрын хүнэй ажабайдалые олоной шэнжээр хамтадхаһан, поэтическэ удхатай байдаг гээшэ бээ. Үсөөн үгөөр хэлэхэдэ, режиссёр өөрын онол аргатай. Энэнь «Бэри» гэжэ фильм дотор илангаяа хурсаар, тодоор харуулагдаа һэн. Совет кино харагшадай зүгһөө айхабтар халуунаар угтагдаһан уласхоорондын ехэ ехэ кинофорумуудай диплом болон шангуудта хүртэһэн тус фильм туркмен кинематографто бодото алдар суу асарһан юм. «Бэри» гэжэ фильм зохёон табигшад СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртөө бэлэй.

Удаадахи фильмүүд дотороо, жэшээлхэдэ, «Когда женщина седлает коня», «Умей сказать «нет» гэдэгүүд соогоо Х. Нарлиев туркмен эхэнэрэй хуби заяан тухай түүрээн хөөрэһэн байна. Энэ асуудал шиидхэхэдэнь тэрээндэ актриса Майя Аймедова ехэ туһалаа. «Бэри» гэжэ фильмдэ гол роль гүйсэдхэһэн Туркмениин габьяата артистка Майя Аймедова СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. «Джамалай модон» гэжэ фильм республикымнай кинотеатрнуудта гаража эхилэнхэй.

Л. ДАНИЛОВА.

ГАЗАР УНДАЛУУЛАГДАБА

Байгша оной июниин 29-нэй үдэшэлэн, мүн һүниндөө Арктика тээһээ гэнтэ аадар бороотой үүлэн ерэжэ, республикын нютаг бүхэндэ хура бороо оробо.

Захааминай районой Санагада, Кабанскын райондо —2, Петропавловка, Баргажанда—3, Хяагта, Хүдэри-Сомон, Охин-Булагта—4, Горячинскда—5, Новоселенгинскдэ, Загарайн районой Шэнэ-Хүрбэдэ, Удинска-6, Баргажанай Адагта, Бэшүүртэ—7, Загарайн районой Элхи нютагта, Хойто-Байгалай районой Кумородо—8, Хурамхаанай районой Могойтодо, Нестероводо—9, Хэжэнгын районд о—10, Турантаеводо—11, Хоридо—12, Мухар-Шэбэр, Улаан-Үдэдэ —14, Загарайда 16 миллиметр хура бороо оробо.

Хэдэхэн часай туршада үргэлжэлһэн аадар бороо сабшалан, таряалан, бэлшээридэ нилээдгүйхэн шиг нойто үгэбэ гээшэ.

Мүнөөдэр, үглөөдэр республикын зарим нютагуудта бага зэргээр хура бороо орохо, аадарлаха. Зүүн-хойто зүгһөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха юм. Июлиин 2—3-най үдэрнүүдтэ зарим нютагуудта бага зэргээр хура бороо, аадар орохо зэргэтэй. Һүниндөө 6—11, үдэртөө 20—25 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эдиршүүлэй уран бүтээл». 10.35 — «История одной любви» —телевизионно уран һайханай фильм. 12.00 —Түбэй телевидени ба Бүхэсоюзна радиогой эстрадно-симфоническа оркестрэй концерт. 12.30 —Шэнэ һонин. 15.35—«Хүн газар дээрэ» —кинопрограмма. 16.20 — «Горнистнууд, харюусагты!» 17.05 — «В. Луговскойн уран шүлэг». 17.45 —«Шатарай һургуули». 18.15 —«Канадын национальна һайндэртэ—Конфедерациин үдэртэ» —кинопрограмма.

Улаан-Үдэ. 18.45 —«Байгал» программа. 19.15 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга.

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 —«Наймадахи директор» телефильм. 20.35 —Ю. Шпитальный. «Обыкновенные обстоятельства» —телевизионно зүжэг. 22.00 —«Время». 22.35 —«Кинокамера оршон дэлхэйе харуулна». 23.25 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.40 — Узбегэй ССР-эй баледэй залуу артистнуудай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 —«Ватага «Семь ветров» —телевизионно зүжэг. 14.30 —«Алтан антилопа»—мультфильм. 15.00 —«Нүхэдүүд, дуулаябди» — хүгжэмтэ программа.

Улаан-Үдэ. 16.55 —«...тай-ка» — телевизионно клуб. 17.20 — Соносхолнууд. 17.30 — Үхибүүдтэ... 18.20 —«Агитаторнуудта ба политинформаторнуудта туһаламжа».

«Орбита». 18.45 —Ф. Шопенэй зохёолнууд. 19.15—«Уран зохёолшодто үгэ». 19.30 — 19.45 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Киножурнал. «Зүүн Сибирь».

«Орбита». 20.00 —«Хүдөөгэй час». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Фигэй ушаралта ябадалнууд» —мультфильм. 21.15 — Хара далайн Улаан тугта Флодой дуунай ба хатарай ансамблиин концерт. 22.00 —«Время». 22.35 —«Пуск» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдэлмэриин час бүхэн гамтай». «Фермэнүүдһээ мэдээсэнэ» — суглуулбаринууд. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Эрдэмтэдэй хараа түсэбүүд» — В. Игнатовичой статья. «Совет хүдэлмэришэ анги» — В. Дробишевой статья. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Социалис оронуудта. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Соёлшод — хүдөөгэй ажалшадта. «Багахан клубтайшье һаа» — Л. Минчевагай корреспонденци. Элдэб һонин. Врачай зүбшэл. Спортын һонин. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

Редактор Р. Г. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04579. Заказ № 151. Индекс 5901.